

ΑΤΕΙ : ΚΡΗΤΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΤΜΗΜΑ : ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ»**

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : ΠΟΥΛΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : κ. ΚΑΜΠΕΛΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ**

**ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
ΜΑΡΤΙΟΣ 2010**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
1. Ιστορική Αναδρομή - Ορισμοί	6
1.1. Μικρή ιστορική αναδρομή για την υγεία και την ασφάλεια στους χώρους εργασίας	6
1.2. Έννοιες και ορισμοί εργατικού ατυχήματος επαγγελματικής ασθένειας	9
1.2.1. Ορισμός εργατικού ατυχήματος	9
1.2.2. Ορισμός επαγγελματικής ασθένειας	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
2. Ιατρική της Εργασίας	13
2.1. Ιατρός εργασίας	13
2.2. Επιτροπές υγιεινής και ασφάλειας	15
2.3. Όργανα για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
3. Εργατικά Ατυχήματα και Ασφαλιστική Κάλυψη των Θυμάτων	17
3.1. Ασφαλιστική κάλυψη των θυμάτων των εργατικών ατυχημάτων – προϋποθέσεις	17
3.2. Δήλωση ατυχήματος	17
3.3. Προθεσμία αναγγελίας ατυχήματος	19
3.4. Διαπίστωση συνθηκών ατυχήματος – χαρακτηρισμός τους	20
3.5. Ευθύνη εργοδοτών	22
3.6. Αναγγελία εργατικού ατυχήματος στις επιθεωρήσεις εργασίας	23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. Αιτίες – κίνδυνοι εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών	25
4.1. Αιτία και παράγοντες	25
4.2. Φυσικοί παράγοντες	25
4.2.1. Θόρυβος, αιτίες θορύβου	25
4.2.2. Θερμικό περιβάλλον	26
4.2.3. Αερισμός	27
4.2.4. Φωτισμός	28
4.2.5. Αιτίες που προέρχονται από τον ίδιο	28
4.3. Κίνδυνοι από τον τεχνικό εξοπλισμό και το ηλεκτρικό ρεύμα	30
4.3.1. Κίνδυνοι από ηλεκτρικό ρεύμα	31
4.3.2. Συνθήκες για την δημιουργία του ηλεκτρικού ρεύματος	32
4.3.3. Κίνδυνοι υγείας από χημικές ουσίες	32
4.3.4. Μέταλλα και λοιπές επικίνδυνες χημικές ουσίες	33
4.3.5. Γενετικές επιπτώσεις	34
4.3.6. Κίνδυνοι από πυρκαγιά και πυροπροστασία	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5. Εκτίμηση Επαγγελματικού Κινδύνου	36
5.1. Εισαγωγή στην Εκτίμηση του Επαγγελματικού Κινδύνου	36
5.2. Ταξινόμηση και Ορισμός των Επαγγελματικών Κινδύνων	39
5.3. Διαδικαστικές Φάσεις Εκτίμησης του Επαγγελματικού Κινδύνου	41
5.4. Εκτίμηση των Κινδύνων Έκθεσης (τρίτη φάση)	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

6. Φορείς που ασχολούνται με τα προβλήματα υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων	44
---	----

6.1. Η κατάρτιση στον τομέα υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας	44
6.2. Ο ρόλος της επιτροπής των κοινωνικών υποθέσεων	44
6.3. Το έργο της επιτροπής των κοινωνικών υποθέσεων για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων	45
6.4. Διευθέτηση του χρόνου εργασίας	46
6.5. Επιθεωρητές εργασίας	46
6.6. Σοβαρά και θανατηφόρα ατυχήματα – τεχνικοί επιθεωρητές	48
6.7. Ίδρυμα κοινωνικών ασφαλίσεων	49
6.8. Φορείς που ασχολούνται με το πρόβλημα της υγείας	50
6.8.1. Συμβούλιο κρίσεως βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων	50
6.9. Ελληνικό Ινστιτούτο υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

7. Πρόληψη εργατικών ατυχημάτων	52
7.1. Πρώτες βοήθειες στον εργατικό χώρο	52
7.2. Μετακινήσεις στο χώρο εργασίας	52
7.3. Διαστάσεις και όγκος αέρα των χώρων εργασίας	53
7.4. Εκπαίδευση και ειδίκευση στους εργαζομένους της επιχείρησης	53
7.5. Τακτικά προγράμματα εκπαίδευσης	54
7.6. Επιλογή των μηχανών – προδιαγραφές ασφαλείας	54
7.7. Μαρτυρίες για το ατύχημα	55
7.8. Το φως της ημέρας	55
7.9. Τεχνητός φωτισμός οδύσεων διαφυγής	56
7.10. Καθορισμός των αιτιών ατυχήματος	56
7.11. Διαμόρφωση των Κατάλληλων Συνθηκών Εργασίας	57
7.11.1. Ασφαλείς Μέθοδοι και Διαδικασίες Εργασίας	58

7.11.2. Υποκίνηση Ενδιαφέροντος Εργαζομένων	59
7.12. Ελάχιστες προδιαγραφές για τη σήμανση ασφαλείας και υγείας στον τόπο εργασίας	62
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	67

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το βιβλίο αυτό έχει σκοπό να συμβάλει στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των συνθηκών ασφαλείας και υγιεινής που επικρατούν στους χώρους εργασίας.

Επίσης σημαντικός λόγος είναι να αποκτήσουμε νέες ειδικότητες με καλές προοπτικές σταδιοδρομίας.

Περιμένουμε, δηλαδή πως η εργασία θα ανταμείβει και θα είναι απαλαγμένη από βλαβερές συνέπειες. Προσδοκία όλων είναι να δημιουργηθούν κίνητρα για προσωπική εξέλιξη και για καλύτερο τρόπο ζωής. Στους περισσότερους εργαζομένους αυτό που προκαλεί συνεχώς φόβο και ανασφάλεια είναι οι συνθήκες που επικρατούν στον εργασιακό χώρο, ανησυχούν δηλαδή για τους κινδύνους υγείας τους, για την αξιοπρέπειά τους, για την επαγγελματική τους ικανότητα και κυρίως για την ζωή τους.

Σημαντικός, επίσης, λόγος είναι ότι κάθε εργαζόμενος πρέπει να αισθανθεί την ασφάλεια στον χώρο στον οποίο εργάζεται, να νιώθει σεβασμό και εκτίμηση προς το πρόσωπό του, και να μη νιώθει και να μην αντιμετωπίζεται απλώς σαν μια «μηχανή». Η μεγαλύτερη, όμως, ανταμοιβή για όλους τους εργαζομένους είναι η στήριξη που θα πρέπει να έχουν από το ίδιο το κράτος – χώρα στο οποίο και εργάζονται προσφέροντάς τους έτσι μια καλύτερη ποιότητα ΖΩΗΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Ιστορική Αναδρομή - Ορισμοί

1.1. Ιστορική Αναδρομή για την Υγεία και Ασφάλεια στους Χώρους Εργασίας

Η ιστορία της επαγγελματικής ιατρικής για την υγεία και την ασφάλεια στους χώρους εργασίας αρχίζει πριν από αρκετούς αιώνες. Χρονολογείται από τότε που ο άνθρωπος ανακάλυψε τα μέταλλα, χρυσό, άργυρο, χαλκό, μόλυβδο και ασχολήθηκε με την εξόρυξή τους και την επεξεργασία τους, οπότε τα εργατικά ατυχήματα και οι επαγγελματικές ασθένειες έκαναν την πρώτη εμφάνισή τους.

Πριν από 15.000 χρόνια οι αρχαίοι Αιγύπτιοι χρησιμοποιούσαν τον χαλκό για την κατασκευή όπλων, εργαλείων και διαφόρων άλλων αντικειμένων. Η γνώση αυτή μεταφέρθηκε στην Ευρώπη το 4000 π.Χ. περίπου.

Τα ορυχεία είναι από τις πιο αρχαίες βιομηχανίες και η εργασία σε αυτά ήταν πάντοτε επικίνδυνη. Οι συνθήκες εργασίας στην Αρχαία Αίγυπτο και Ελλάδα ήταν πολύ άσχημες και βέβαια επικίνδυνες για την υγεία των εργαζομένων. Εφόσον ο εργάτης της αρχαίας εποχής ήταν σκλάβος ή κατάδικος δεν υπήρχε λόγος για την βελτίωση των συνθηκών εργασίας, γιατί ένας από τους σκοπούς αυτής της σκληρής εργασίας ήταν η τιμωρία. Παρ' όλα αυτά, όμως, φαίνεται ότι οι σκλάβοι στην αρχαία Αίγυπτο δεν ήταν τελείως εγκαταλειμμένοι στην τύχη τους. Υπήρχαν και γιατροί και είχαν ως αποστολή τους να φροντίζουν την υγεία των σκλάβων στα μεγάλα εργοτάξια της αυτοκρατορίας 2.500 χρόνια π.Χ. Ο Ηρόδοτος 2.000 χρόνια αργότερα, δηλαδή στο 450 π.Χ., έγραψε ότι οι εργάτες (σκλάβοι) που κατασκεύαζαν τις πυραμίδες έπαιρναν ειδικό επίδομα για να τρέφονται με ραπάνια, σκόρδα και κρεμμύδια, τροφές που θεωρούνται προστατευτικές απέναντι στις ασθένειες.

Στον ελληνικό χώρο, τον 7^ο π.Χ. αιώνα οι φιλόσοφοι παρατήρησαν τη σχέση μεταξύ των φυσικών φαινομένων και των επιδράσεών τους στον ανθρώπινο οργανισμό. Ο Ιπποκράτης (460 – 380 π.Χ.) ο θεμελιωτής της ιατρικής με το βιβλίο του 'Περί Αερίων, Υδάτων και Τόπων' παρατήρησε τη σχέση που υπάρχει μεταξύ του ζωντανού οργανισμού και του περιβάλλοντος.

Κατά τον μεσαίωνα η κατάσταση των εργατών ορυχείων άλλαξε, γιατί παρατηρήθηκε αξιοσημείωτη αύξηση του εμπορίου, η οποία δημιούργησε ζήτηση για

νόμισμα και κεφάλαιο, που αντλήθηκε από την αύξηση της προσφοράς χρυσού και αργύρου από τα ορυχεία. Ως εκ τούτου, τα ορυχεία προχώρησαν σε μεγαλύτερο βάθος και οι συνθήκες χειροτέρεψαν.

Ο Agricola το 1527 πρότεινε το διορισμό γιατρού στα ορυχεία σε μία πόλη της Βοημίας, η οποία ήταν κέντρο ορυχείων μετάλλου. Εκείνη την εποχή η θνησιμότητα από ασθένειες των πνευμόνων δεν αναφερόταν, επειδή οι αιτίες δεν ήταν γνωστές. Θα περιλάμβανε, όμως, θανάτους από πυριτίαση, φυματίωση και από καρκίνο των πνευμόνων, οφειλόμενο στην εργασία σε ορυχεία ραδιενεργών ορυκτών. Χαρακτηριστικό είναι ότι στα ορυχεία των Καρπαθίων υπήρχαν γυναίκες που είχαν παντρευτεί 7 συζύγους κατά σειρά. Το γεγονός αυτό οφειλόταν σε πρόωρους θανάτους, γιατί εκτός από τις βελτιώσεις στον αερισμό οι εργάτες ήταν χωρίς καμία ουσιαστική προστασία. Οργανώθηκαν όμως σε κοινωνίες, οι οποίες πρόβλεπαν επιδόματα ασθενείας και έξοδα κηδείας, παρέχοντας με αυτό τον τρόπο μια κάποια ασφάλεια και προλαμβάνοντας τις ακραίες περιπτώσεις κοινωνικής μιζέριας.

Ο Agricola ήταν Σάξονας γιατρός και έκανε θαυμάσιες παρατηρήσεις για τις εργασίες στα μέταλλα και τα ορυχεία. Ακολούθησαν και άλλοι γιατροί και συγγραφείς κάνοντας επίσης αξιόλογες παρατηρήσεις σχετικά με τις συνθήκες εργασίας στους διάφορους τομείς της και τις επιδράσεις αυτής στην υγεία των εργαζομένων.

Η εκβιομηχάνιση που σημειώθηκε τον 19^ο αιώνα είχε ως αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να εκτίθενται σε διάφορους βλαπτικούς παράγοντες, ατυχήματα και υπερβολική κόπωση, λόγω του μεγάλου χρόνου διάρκειας της εργασίας τους. Η τεχνολογία προόδευε και οι μηχανές έγιναν πιο γρήγορες και περισσότερο επικίνδυνες, ενώ ο χειρισμός τους γινόταν από ανεκπαιδευτους εργάτες κάτω από πιεστικές συνθήκες λόγω των αναγκών της παραγωγής. Συνέπεια όλων αυτών ήταν η πληθώρα των επαγγελματικών ασθενειών και των εργατικών ατυχημάτων.

Οι φιλελεύθερες ιδέες που γεννήθηκαν τον 18^ο αιώνα είχαν ως αποτέλεσμα να κινήσουν το ενδιαφέρον ανθρωπιστικών κυβερνήσεων και εργοδοτών για τον εργαζόμενο κάτω από απάνθρωπες συνθήκες. Η Γαλλική Επανάσταση, στο τέλος του αιώνα, επέτρεψε τη δημιουργία των εργατικών συνδικάτων, τα οποία στις περισσότερες χώρες ήταν παράνομα. Από δω και πέρα αρχίζει ουσιαστικά να γίνεται

αναγκαιότητα η προστασία της εργασίας και στην Αγγλία, πρώτα, το 1833 ψηφίζονται δύο βασικοί νόμοι:

- a) Η πρόληψη επιθεωρητών εργασίας.
- b) Η βεβαίωση, από γιατρό, της ηλικίας ενός παιδιού, το οποίο για να εργαστεί πρέπει να είναι τουλάχιστον 9 χρόνων.

Από ιστορική σκοπιά, ως πρώτο νομοθέτημα βιομηχανικής υγιεινής μπορεί να θεωρηθεί η μείωση των ωρών εργασίας στα μεταλλεία υδραργύρου σε 6 ώρες ημερησίως.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής η πολιτεία της Μασαχουσέτης το 1835 ψηφίζει και αυτή το νόμο που απαγορεύει την εργασία σε παιδιά κάτω από 10 ετών. Επίσης, καθιέρωσε ένα γραφείο στατιστικής που αφορούσε την εργασία. Ακολούθησαν και άλλες πολιτείες και τελικά το γραφείο αυτό έγινε Υπουργείο Εργασίας με ευθύνη στην έκδοση νόμων για την προστασία των εργατών από τους βλαπτικούς παράγοντες και την πολύωρη εργασία.

Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση των Η.Π.Α. δημιουργεί το Γραφείο Εργασίας το 1884, το Γραφείο Ορυχείων το 1910 και το Γραφείο της Βιομηχανικής Υγιεινής το 1914. Σκοπός των παραπάνω ενεργειών ήταν να ενθαρρύνει τις δραστηριότητες σχετικά με την προστασία της υγείας των εργαζομένων, να κάνει έρευνα και να δίνει συμβουλές στις Πολιτείες για ειδικά προβλήματα.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η οικονομική έκρηξη και η ραγδαία πρόοδος της τεχνολογίας, κατέστησαν πλέον αναγκαία τη δημιουργία ενός ειδικού κλάδου της «ιατρικής» την 'Ιατρική της Εργασίας'. Οι περισσότερες χώρες δέχτηκαν και εφάρμοσαν την πολιτική αυτή για προστασία της υγείας των εργαζομένων, η οποία βασίζεται στη σύσταση 112 του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας του 1959 και την αντικατάστασή της στη συνέχεια.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα από τη σύστασή της έχει συμβάλλει σημαντικά με την έκδοση οδηγιών προς τα κράτη – μέλη, για την Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας. Ειδικότερα, η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Υγιεινή, την Ασφάλεια και την Προστασία της Υγείας στον τόπο εργασίας εργάζεται εντατικά για το σκοπό αυτό.

Στην Ελλάδα τα πρώτα βήματα που αφορούν την Ιατρική της Εργασίας αλλά και την Ασφάλεια της Εργασίας, γίνονται μεταξύ των ετών 1911 – 1914. Τότε η κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου ψήφισε μια σειρά από νόμους, οι οποίοι είχαν σκοπό την προστασία της Υγείας των εργαζομένων. Έτσι, το 1911 υποβάλλεται το νομοσχέδιο ‘Περί εργασίας και ανηλίκων’, το 1913 δημοσιεύεται το Βασιλικό Διάταγμα ‘Περί Υγιεινής και Ασφάλειας των εργατών’.

1.2. Έννοιες και Ορισμοί Εργατικού Ατυχήματος και Επαγγελματικής Ασθένειας

Το πρόβλημα της ασφάλειας και προστασίας των εργαζομένων στη βιομηχανία είναι διακλαδικό και εμφανίζεται με 2 όψεις : είτε α) με τη μορφή εργατικών ατυχημάτων, είτε β) με την μορφή των επαγγελματικών ασθενειών. Παρακάτω παρουσιάζονται και αναλύονται οι έννοιες εργατικό ατύχημα και επαγγελματική ασθένεια.

1.2.1. Ορισμός Εργατικού Ατυχήματος

Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, σαν εργατικό ατύχημα θεωρείται το βίαιο συμβάν που επέρχεται κατά την εκτέλεση της εργασίας ή με αφορμή αυτής, συνέπεια του οποίου επέρχεται βλάβη στην υγεία ή απώλεια της ζωής του μισθωτού. Δηλαδή, όταν προκλήθηκε από βίαιη ενέργεια, που έχει αιτία εξωτερική, ξένη προς τον οργανισμό του θύματος και έλαβε χώρα κατά την εκτέλεση ή με αφορμή την εργασία , ώστε να συνδέεται με αυτή είτε αμέσως είτε εμμέσως.

Ειδικότερα, ο ανωτέρω ορισμός καλύπτει δύο κύκλους ατυχημάτων : α) εκείνα που συμβαίνουν κατά την εκτέλεση της εργασίας, σαν άμεση συνέπεια της εργασίας, όπως είναι τραυματισμός από χρησιμοποιούμενο εργαλείο ή μηχανήματα της επιχείρησης, π.χ. πτώση οικοδόμου. Δηλαδή, γενικώς, τα ατυχήματά της που συνδέονται στενά με την εκτέλεση της εργασίας και επέρχονται κατά την διάρκεια αυτής, και β) εκείνα που συμβαίνουν με αφορμή την εργασία, τα οποία δεν εμφανίζονται μεν σαν άμεση συνέπεια της εργασίας, η εργασία όμως, ήταν η αφορμή να εκτεθεί ο εργαζόμενος στις επιδράσεις του βίαιου γεγονότος. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν, δηλαδή, εκείνα τα ατυχήματα που με την κοινή πρόβλεψη και πείρα δεν θα επέρχονταν, εάν ο μισθωτός δεν βρισκόταν στην ανάγκη να προβεί σε κινήσεις ή ενέργειες, που ήταν απαραίτητες προκειμένου να εκτελέσει τις υποχρεώσεις του, οι οποίες απορρέουν από τη σύμβαση εργασίας.

Σύμφωνα με την ασφαλιστική πρακτική που ακολουθείται σήμερα και ακόμη περισσότερο από τη δικαστηριακή νομολογία, η έννοια του όρου ‘κατά την εκτέλεση της εργασίας’ διευρύνθηκε με την πάροδο του χρόνου σε τέτοιο σημείο ώστε να περιλαμβάνει και τα ατυχήματα που επέρχονται όχι μόνο στο χώρο της επιχείρησης, αλλά και κατά τη διαδρομή που ακολουθεί ο μισθωτός όταν μεταβαίνει από την κατοικία του στον τόπο εργασίας ή όταν επιστρέφει από αυτή, χρησιμοποιώντας το συνηθισμένο μεταφορικό μέσο ή δρομολόγιο του. Αρκεί να υπάρχει η πρόθεση στο μισθωτό να φτάσει στον τόπο της εργασίας του ή να επιστρέψει στην κατοικία του από αυτή και να μην διακόπτεται από ενέργειές του που αποβλέπουν σε άλλο σκοπό. Δηλαδή, τελικά, να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της εργασίας και του ατυχήματος.

Σημειώνεται, ιδιαίτερα, ότι σαν εργασία θεωρείται μόνο η απασχόληση του μισθωτού που καθορίζεται από τη σύμβαση εργασίας και η οποία βρίσκεται μέσα στα πλαίσια των γενικότερων εκδηλώσεων αυτής. Έτσι, δεν χαρακτηρίζεται σαν εργατικό ατύχημα εάν οφείλεται σε άλλη δραστηριότητα του μισθωτού και σε θέματα άσχετα προς τους σκοπούς και τις εκδηλώσεις της επιχείρησης, έστω και αν έγινε κατόπιν εντολής του εργοδότη ή του προϊσταμένου του.

Πάντως, για να χαρακτηριστεί οποιοδήποτε ατύχημα σαν εργατικό, πρέπει να οφείλεται οπωσδήποτε σε βίαιο και αιφνίδιο εξωτερικό συμβάν, δηλαδή, σε περιστατικό ξένο προς την οργανική σύσταση του παθόντος, να υπάρχει όμως σύνδεσμος του αιτίου και αποτελέσματος μεταξύ εργασίας και βίαιου συμβάντος. Έτσι, ο θάνατος που επέρχεται από συγκοπή καρδιάς δεν αποτελεί εργατικό ατύχημα, εφόσον ο μισθωτός εργαζόταν με ομαλές και κανονικές συνθήκες εργασίας. Αντίθετα, η καρδιακή προσβολή που επέρχεται λόγω κοπιαστικής εργασίας ή υπερβολικής προσπάθειας ή με έκτακτες και δυσμενείς συνθήκες κατά την εκτέλεση της εργασίας, θεωρείται εργατικό ατύχημα.

Επίσης, και η σωματική βλάβη που επέρχεται λόγω απόπειρας αυτοκτονίας δεν μπορεί να θεωρείται εργατικό ατύχημα γιατί δεν προέρχεται από την εργασία ούτε επέρχεται με αφορμή αυτής και επομένως, λείπει ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ βίαιου συμβάντος και εργασίας. Η μόνη περίπτωση που η αυτοκτονία θεωρείται εργατικό ατύχημα είναι όταν αποδειχτεί ότι αυτή οφείλεται σε ψυχικό κλονισμό του ατόχου που προήλθε από την εργασία ή με αφορμή αυτής.

Δεν παύει όμως να υπάρχει εργατικό ατύχημα και όταν ακόμα η σωματική βλάβη που προήλθε από αυτό οφείλεται σε αμέλεια του παθόντος. Ο νόμος αποκλείει μόνο την περίπτωση εκείνη κατά την οποία ο παθών από πρόθεση προκάλεσε το ατύχημα, οπότε στερείται του δικαιώματος να λάβει τις παροχές ασφάλισης, δηλαδή σύνταξη και επίδομα ασθενείας.

1.2.3. Ορισμός επαγγελματικής ασθένειας

Για το επαγγελματικό νόσημα δεν είναι εύκολο να δοθεί ακριβής ορισμός. Θα μπορούσαμε, όμως, να πούμε ότι επαγγελματική νόσος είναι η νοσηρή κατάσταση που δημιουργείται στον οργανισμό του εργαζομένου από την βλαβερή επίδραση της εργασίας του. Όπως φαίνεται ο ορισμός αυτός είναι ασαφής και επιδέχεται πολλές ερμηνείες. Ακόμη και ο νομικός όρος επαγγελματική νόσος είναι ιδιαίτερα δύσκολος. Οι νομοθεσίες των διάφορων χωρών μεταξύ των οποίων και η ελληνική, αποφεύγουν να δώσουν ορισμό και καταφεύγουν σε πίνακες στους οποίους αναγράφονται ονομαστικά οι θεωρούμενες από τον νόμο ως επαγγελματικές νόσοι.

Οι πίνακες των επαγγελματικών νόσων διαφέρουν από χώρα σε χώρα, τόσο από την άποψη αριθμού και είδους εγγεγραμμένων νόσων, όσο και από τη μέθοδο εγγραφής. Οι διαφορές αυτές αφεύγονται κυρίως στις διαφορετικές φιλοσοφικές και κοινωνικές απόψεις, οι οποίες εξαρτώνται από τη νοοτροπία του τόπου και την κοινωνική ανάπτυξη των διαφόρων λαών.

Στη Σουηδία και την Ελβετία η εγγραφή των επαγγελματικών νόσων γίνεται με πολύ φιλελεύθερο τρόπο, σε άλλες χώρες, όπως, στη Γαλλία και στην Ελλάδα με περιορισμούς, ενώ στην Αγγλία ακολουθείται ο μέσος δρόμος.

Ο Ελβετικός νόμος για τον καθορισμό των επαγγελματικών νόσων δίνει έναν πίνακα τοξικών ουσιών και όταν διαπιστώνεται δηλητηρίαση από τις ουσίες αυτές, η οποία προέρχεται από την επαγγελματική απασχόληση του ατόμου, τότε θεωρείται ως επαγγελματική.

Ο Γαλλικός νόμος, ο οποίος είναι περιοριστικός, καθορίζει με λεπτομέρειες τα αντίστοιχα επαγγέλματα και θέτει επί πλέον χρονικούς περιορισμούς.

Ο Βρετανικός νόμος περί εθνικής κοινωνικής ασφάλισης για τον επαγγελματικό κίνδυνο, καθορίζει τις προϋποθέσεις τις οποίες θα πρέπει να έχει μία νόσος για να χαρακτηριστεί ως επαγγελματική. Ο εργαζόμενος που παρουσιάζει μία από τις καθορισμένες επαγγελματικές αρρώστιες, που περιγράφονται από τους

κανονισμούς, εγγράφεται στον κατάλογο των επαγγελματικών νοσημάτων με τον ίδιο τρόπο σα να είχε συμβεί εργατικό ατύχημα. Η λίστα των 'καθορισμένων' νόσων επεκτείνεται κάθε τόσο, εφόσον υπάρχουν αποδείξεις που δικαιολογούν νέες ασθένειες.

Οι Άγγλοι ξεχωρίζουν τις αρρώστιες που πρέπει να αναγγελθούν στις επίσημες αρχές και τις καθορισμένες ή επιβεβλημένες ασθένειες. Από τις προς αναγγελία ασθένειες υπάρχουν 16, τις οποίες οι γιατροί είναι υποχρεωμένοι να αναγγέλουν στο εκτελεστικό συμβούλιο υγείας και ασφαλείας, το οποίο δημοσιεύει περιοδικές αναλήψεις του αριθμού των περιπτώσεων κάθε χρόνο.

Οι Άγγλοι θεωρούν ότι πολλές περιπτώσεις περνούν απαρατήρητες. Είναι δύσκολο βέβαια να εκτιμηθεί το ποσοστό των περιπτώσεων αυτών, αλλά τις υπολογίζουν τουλάχιστον 50%.

Στην Ελλάδα η νομοθεσία είναι περιοριστική. Η τελευταία νομοθετική ρύθμιση των επαγγελματικών νοσημάτων έγινε το 1979 με την απόφαση του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. Ιατρική της Εργασίας

2.1. Ιατρός Εργασίας (Ι.Ε)

Πρίν αναφερθούμε στο γιατρό εργασίας είναι απαραίτητο να πούμε δύο λόγια για την Ιατρική της εργασίας, της επιστήμης που εξετάζει τις επιπτώσεις της εργασίας στην Υγεία.

Στις αρχές του τελευταίου τετάρτου του 2^{ου} αιώνα η αναγκαιότητα της δημιουργίας ενός ιδιαίτερου κλάδου της Ιατρικής Επιστήμης που θα ασχολείται με τις επιπτώσεις της εργασίας στην υγεία υπαγορεύτηκε από τις παρακάτω γενικές παραμέτρους.

Οι κάτοικοι της γής ζούσαν σε μια αυξανόμενα βιομηχανική κοινωνία. Η μοντέρνα κοινωνία όλο και περισσότερο εξαρτιόταν από τη βιομηχανία και την τεχνική, την έρευνα και την επιστήμη. Η απόκτηση βιομηχανικών, τεχνικών και επιστημονικών γνώσεων απαιτούσε ιδιαίτερη σημασία για την απόκτηση του ατόμου. Έπρεπε οι άνθρωποι να προετοιμαστούν και να τεθούν οι υλικές και πνευματικές βάσεις για τις συνθήκες ζωής του μέλλοντος.

Στην εποχή μας ζούμε όλο και περισσότερο σε μια κοινωνία που το 80% περίπου των πολιτών εργάζονται σε εξαρτημένη εργασία. Στα χρόνια αυτά ο ρόλος της προληπτικής ιατρικής κερδίζει συνεχώς έδαφος. Στις Η.Π.Α. ειδικοί προβλέπουν ότι ο τομέας της προληπτικής ιατρικής θα καταλάβει το έτος 2000 το 75% και το 25% μόνον θα αποτελέσει ο τομέας της θεραπευτικής ιατρικής.

Έναν σπουδαίο κλάδο της προληπτικής ιατρικής αποτελεί η ιατρική της εργασίας. Σαν σκοπός της, όπως καθορίστηκε σε μία Σύσκεψη Ειδικών Επιτροπών του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας / Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας το 1950 είναι :

- α) η προώθηση και η διατήρηση της πνευματικής και σωματικής ευεξίας των εργαζομένων, β) η λήψη μέτρων ώστε οι εργαζόμενοι να μην υποστούν βλάβη της υγείας τους, συνέπεια των εργασιακών συνθηκών, γ) η προστασία από τους κινδύνους που εγκυμονούν για την υγεία, οι βλαπτικοί παράγοντες που υπεισέρχονται στην παραγωγική διαδικασία, δ) η απασχόληση κάθε εργαζόμενου εκεί που ταιριάζει

στην ψυχολογική και φυσιολογική του κατάσταση, ε) η λήψη μέτρων ώστε να διατηρηθεί σε αυτή τη θέση εργασίας.

Ο Γιατρός Εργασίας θα πρέπει να είναι σε θέση να προσδιορίζει τις επιδράσεις του επαγγελματικού περιβάλλοντος στις γενικές νόσους, στην ανικανότητα για εργασία και στην απόδοση σ' αυτήν. Επίσης, να προσδιορίζει τους επαγγελματικούς παράγοντες που είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε ψυχολογικό, stress, ατυχήματα, έλλειψη προσαρμοστικότητας και επαγγελματικές νόσους.

Για την εφαρμογή του θεσμού του Γιατρού Εργασίας στην Ελλάδα υπήρξε έντονος προβληματισμός στο συνδικαλιστικό κίνημα, αλλά και από την κυβέρνηση αν ο Γιατρός Εργασίας θα άνηκε στο Εθνικό Σύστημα Υγείας ή θα προσλαμβάνοταν από τον εργοδότη. Έτσι, η πρώτη άποψη ήθελε τον Γιατρό Εργασίας να εντάσσεται στο εθνικό σύστημα υγείας με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση ώστε να μην εξαρτάται από τον εργοδότη, ενώ η δεύτερη άποψη ήθελε τον Γιατρό Εργασίας να προσλαμβάνεται και να απολύεται από τον εργοδότη με τη σύμφωνη γνώμη είτε των επιτρόπων εργαζομένων στην επιχείρηση, είτε των εκπροσώπων των αντίστοιχων συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Και για τη μία, αλλά και για την άλλη περίπτωση υπάρχουν θετικά και αρνητικά σημεία. Αν προκρινόταν η πρώτη, ο Γιατρός Εργασίας θα μπορούσε να εκτελεί το έργο του μάλλον ανενόχλητα από τυχόν πιέσεις του εργοδότη. Έτσι, όμως, το εθνικό σύστημα υγείας θα επιβαρυνόταν με πρόσθετα ποσά, γιατί προφανώς οι εργοδότες δεν θα δέχονταν να σηκώσουν το χρηματοοικονομικό βάρος των μισθών των Γιατρών Εργασίας, μιας και δεν θα ασκούσαν έλεγχο πάνω τους.

Τελικά, επικράτησε η άποψη ότι ο Γιατρός Εργασίας να προσλαμβάνεται και να απολύεται από τον εργοδότη. Έτσι, υπάγεται ιεραρχικά στον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου ή το Γενικό Διευθυντή της Εταιρείας, όπως άλλωστε και ο Τεχνικός Ασφαλείας. Αυτό είναι αναγκαίο για να έχουν οι άνθρωποι αυτοί κατ' ευθείαν πρόσβαση στο κέντρο λήψεως αποφάσεων. Θα πρέπει, όμως, προκειμένου να έχει αποτελεσματικότητα η εργασία τους, να χαίρουν εκτίμησης και να υπάρχει η δυνατότητα συχνής επικοινωνίας με τον Πρόεδρο ή το Γενικό Διευθυντή. Εάν αυτό δεν καταστεί δυνατό, γιατί συνήθως αυτός είναι υπεραπασχολημένος και οι επαφές γίνονται με παρεμβολή πολλών ενδιάμεσων προσώπων, κινδυνεύει να μειωθεί η αποτελεσματικότητα του έργου του. Ο ρόλος του δεν θα πρέπει να περιορίζεται σε

συστάσεις και υποδείξεις, όσον αφορά στην υγιεινή και ασφάλεια αλλά θα πρέπει να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την υλοποίησή τους.

Με τον Τεχνικό Ασφαλείας πρέπει να υπάρχει καθημερινή επαφή και συνεργασία, τους δένουν κοινοί σκοποί, δηλαδή η διατήρηση της υγείας και ασφαλείας των εργαζομένων, με έγκαιρη εξεύρεση των κινδύνων και λήψη μέτρων για τον παραμερισμό τους. Είναι τέτοια η ταύτιση του ρόλου τους και τα καθήκοντα τους συμπίπτουν τόσο, ώστε είναι αρκετά δύσκολος ο διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων τους μέσα στην επιχείρηση.

2.2. Επιτροπές Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα ο νόμος για τις Επιτροπές Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας άρχισε να εφαρμόζεται από 1.8.1986 στις επιχειρήσεις που από 1.6.1985 απασχολούσαν πάνω από 150 εργαζομένους. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις έχουν ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στην δραστηριοποίηση των επιτροπών αυτών, καθώς έχουν εμπειρία από την ενασχόληση τους με ζητήματα υγιεινής και ασφαλείας της εργασίας.

Είναι χρήσιμο να τονίσουμε πως η σύσταση της Επιτροπής Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας αποτελεί δικαίωμα των εργαζομένων. Δεν είναι εργοδοτική υποχρέωση. Οι εργοδοτικές υποχρεώσεις σε σχέση με την Επιτροπή είναι η διευκόλυνση που πρέπει να παρέχεται στα μέλη της ώστε να ασκούν τις αρμοδιότητές τους.

2.3. Όργανα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Εργασίας σε Εθνικό Επίπεδο

- **Συμβούλιο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας**

Λειτουργεί στο Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας, τμήμα με την ονομασία «Συμβούλιο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας», όπου έργο του είναι η διατύπωση γνώμης πάνω σε θέματα υγιεινής και ασφαλείας, στην έκδοση νομοθετικών κανονιστικών και διοικητικών πράξεων. Μέλη του συμβουλίου είναι:

α) Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Εργασίας ως Πρόεδρος.

β) Ένας Τεχνικός ή Υγειονομικός υπάλληλος του Υπουργείου Εργασίας.

- γ) Ένας εκπρόσωπος του υπουργείου Βιομηχανίας.
- δ) Ένας εκπρόσωπος του Υπουργείου Υγείας.
- ε) Τρεις εκπρόσωποι της ΓΣΕΕ.
- στ) Τρεις εκπρόσωποι εργοδοτικών οργανώσεων από βιομηχανία, βιοτεχνία, εμπόριο.
- ζ) Ένας εκπρόσωπος του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος.
- η) Ένας εκπρόσωπος του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου.
- θ) Ένας εκπρόσωπος της Ένωσης Ελλήνων Χημικών.
- ι) Ένας επιστήμονας ειδικός σε θέματα ασφαλείας της εργασίας.
- ια) Ένας επιστήμονας ειδικός σε θέματα υγιεινής της εργασίας.

Το 11 μελές, λοιπόν, Συμβούλιο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας είναι το μόνο αρμόδιο για να γνωμοδοτήσει πάνω σε σχέδια κανονιστικών και διοικητικών πράξεων, που εκδίδονται για την εκτέλεση του νόμου πάνω σε θέματα υγιεινής και ασφαλείας της εργασίας και γενικά προστασίας των εργαζομένων σε εθνικό πάντα επίπεδο και τέλος, να εισηγείται στο Υπουργό Εργασίας την έκδοση ή την τροποποίηση των νομοθετικών διαταγμάτων που ήδη υπάρχουν για την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. Εργατικά Ατυχήματα και Ασφαλιστική Κάλυψη των Θυμάτων

3.1. Ασφαλιστική Κάλυψη των Θυμάτων των Εργατικών Ατυχημάτων - Προϋποθέσεις

Παρά το γεγονός ότι το εργατικό ατύχημα και η επαγγελματική ασθένεια, που εξομοιώνεται μ' αυτό, δεν αποτελεί ιδιαίτερες ασφαλιστικές περιπτώσεις, ο νομοθέτης θέλησε να αντιμετωπίσει με ιδιαίτερη εύνοια τις συνέπειες ασθένεια, αναπηρία, θάνατος που οφείλονται σ' αυτές τις αιτίες, τόσο από την άποψη των χρονικών προϋποθέσεων (χρόνος ασφάλισης), όσο και από την άποψη του μεγέθους των παροχών. Για τη χορήγηση σύνταξης αναπηρίας ή θανάτου δεν απαιτείται η συμπλήρωση των χρονικών προϋποθέσεων, εφόσον το γεγονός που προκάλεσε την αναπηρία ή το θάνατο οφείλεται σε εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια. Είναι, δηλαδή, αρκετή και μία ημέρα ασφάλισης στο ΙΚΑ, κατά την οποία έγινε το ατύχημα. Όσον αφορά στο ποσό της σύνταξης, στα θύματα των εργατικών ατυχημάτων εξασφαλίζεται ένα ελάχιστο ποσό σύνταξης που εξαρτάται από την κλάση κατάταξης κάθε ασφαλισμένου και ένα ανώτατο όριο το οποίο αυξάνεται κάθε χρονιά. Για να διασφαλιστούν στα θύματα τα εργατικά ατυχήματα, πρέπει να δηλωθούν τα ατυχήματα στα αρμόδια όργανα του ΙΚΑ, να γίνει έρευνα για τη διαπίστωση της σχέσης των ατυχημάτων με την εργασία και τέλος, να διαπιστωθεί από τα αρμόδια υγειονομικά όργανα του ΙΚΑ η σχέση του ατυχήματος με την ασθένεια, τη βλάβη ή το θάνατο.

3.2. Δήλωση ατυχήματος

Κάθε ατύχημα που γίνεται κατά την εκτέλεση της εργασίας ή με αφορμή αυτή και έχει ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό ή την αδυναμία για συνέχιση της εργασίας ή το θάνατο προσώπου και έχει υπαχθεί στην ασφάλιση του ΙΚΑ, αναγγέλεται υποχρεωτικά στο Ίδρυμα από τον εργοδότη ή τον αντιπρόσωπό του, από τον παθόντα ασφαλισμένο και σε περίπτωση αδυναμίας του ή θανάτου, από τα πρόσωπα που από την ασφάλιση του έλκουν δικαιώματα, από τον γιατρό που κλήθηκε για την παροχή των πρώτων βοηθειών και κάθε υπάλληλο του ΙΚΑ, που λόγω της υπηρεσίας του

έλαβε γνώση του ατυχήματος. Η αναγγελία του ατυχήματος μπορεί να γίνει και από αποιονδήποτε τρίτο που έλαβε γνώση αυτού.

Ο εργοδότης του ασφαλισμένου εκτός από την παραπάνω αναγγελία υποχρεούται να καταχωρήσει σε ειδικό έντυπο που χορηγείται από την Υπηρεσία τα αναφερόμενα σε αυτό στοιχεία: α) το ονοματεπώνυμο ή την επαγγελματική φίρμα του εργοδότη, το είδος της επιχείρησής του και τη διεύθυνση της επαγγελματικής του στέγης, β) το ονοματεπώνυμο, την ηλικία, το επάγγελμα και τον αριθμό μητρώου του ασφαλισμένου, και τη συγκεκριμένη εργασία που εκτελούσε κατά την ώρα του ατυχήματος, γ) την ακριβή ημερομηνία και ώρα που έγινε το ατύχημα, δ) τον τόπο που έγινε το ατύχημα, ε) ακριβή περιγραφή των συνθηκών κάτω από τις οποίες έλαβε χώρα αυτό και τις συνέπειες που είχε για τον ασφαλισμένο, όπως υπέπεσαν στην αντίληψη των αυτόπτων μαρτύρων, ζ) τον τόπο που μεταφέρθηκε ο ασφαλισμένος μετά το ατύχημα, το ονοματεπώνυμο και τη διεύθυνση κατοικίας του ιατρού που κλήθηκε για την παροχή των πρώτων βοηθειών, το Νοσηλευτικό Ίδρυμα στο οποίο μεταφέρθηκε και τα ονόματα και τις διευθύνσεις των αυτόπτων μαρτύρων που υπογράφουν τη δήλωση. Σε περίπτωση καταχώρησης ψευδών στοιχείων, ο εργοδότης έχει υποχρέωση να αποκαταστήσει τη ζημιά που προκλήθηκε στο Ίδρυμα από την καταχώρηση αυτή.

Κατά τρόπο σαφή αναφέρονται στην παραπάνω διάταξη τα πρόσωπα που έχουν υποχρέωση να δηλώσουν ένα εργατικό ατύχημα, καθώς και οι ευθύνες του εργοδότη σε περίπτωση καταχώρησης στη δήλωση ατυχήματος ανακριβών στοιχείων. Αξίζει, όμως, να επισημανθεί το μεγάλο πλεονέκτημα που αποκτά ο εργοδότης από τη δήλωση στο ΙΚΑ κάθε ατυχήματος που συμβαίνει στους εργαζομένους στην επιχείρησή του. Και το πλεονέκτημα αυτό είναι η απαλλαγή του από κάθε υποχρέωση αποζημίωσης των θυμάτων των εργατικών ατυχημάτων, αφού στην υποχρέωση του αυτή τον υποκαθιστά το Ίδρυμα με την ασφαλιστική κάλυψη που παρέχει στα θύματα. Και μόνη περίπτωση που ο εργοδότης έχει υποχρέωση να καταβάλει στο ΙΚΑ κάθε δαπάνη στην οποία υποβλήθηκε και στον παθόντα αποζημίωση είναι η βεβαίωση με δικαστική απόφαση, ότι το εργατικό ατύχημα οφείλεται σε δόλο δικό του.

Η δήλωση εργατικού ατυχήματος πρέπει να γίνεται με τη συμπλήρωση όλων των ενδείξεων που έχει το ειδικό έντυπο που χορηγεί το ΙΚΑ, το οποίο υπογράφεται από τον εργοδότη ή τον αντιπρόσωπό του, από τον παθόντα ή σε περίπτωση

αδυναμίας ή θανάτου του από τα μέλη της οικογενείας του και από τους αυτόπτες μάρτυρες.

Μεταγενέστερη της δήλωσης για διαφοροποίηση ως προς τον τόπο, την ημερομηνία και ώρα, τις συνθήκες με τις οποίες έγινε το ατύχημα, των επιπτώσεων που είχε για τον παθόντα, τους αυτόπτες μάρτυρες, που θα γίνει από τον εργοδότη τον παθόντα ή τα μέλη της οικογένειας του και τους μάρτυρες που υπογράφουν την δήλωση, δε γίνεται αποδέκτης εκτός αν από έγγραφα στοιχεία δημοσίων ή άλλων επίσημων αρχών επιβεβαιώνεται η ακρίβεια των δηλουμένων μεταγενέστερα της αρχικής δήλωσης.

Παρά το ότι η δήλωση πρέπει να γίνεται με τη συμπλήρωση του ειδικού εντύπου που πρέπει να κατατίθεται στο πλησιέστερο προς τον τόπο που συνέβηκε το ατύχημα υποκατάστημα του ΙΚΑ και αν εκεί δεν εδρεύει υποκατάστημα στην αστυνομική αρχή, η οποία τη διαβιβάζει στο πλησιέστερο Υποκατάστημα, με αναγγελία εργατικού ατυχήματος εξομοιώνεται κάθε αίτηση – δήλωση που υποβάλλεται στο ΙΚΑ, εφόσον σ' αυτήν μνημονεύται συγκεκριμένο ατύχημα και ταυτόχρονα περιγράφονται τα εξωτερικά στοιχεία ή περιστατικά που το συνιστούν.

Αναγγελία εργατικού ατυχήματος θεωρείται και η δήλωση που γίνεται από τον παθόντα ασφαλισμένο ή τα μέλη της οικογενείας του σε γιατρό του ΙΚΑ ή σε γιατρό, κλινική ή νοσοκομείο που έχουν συμβληθεί με το ίδρυμα. Με την προϋπόθεση όμως ότι δεν περιορίζεται σε απλή αναφορά των εξωτερικών στοιχείων και περιστατικών που συνιστούν το ατύχημα ή τις εξαιρετικές και ασυνήθιστες συνθήκες, με τις οποίες ο ασφαλισμένος απασχολήθηκε σε συγκεκριμένο χρόνο και οι οποίες αποτέλεσαν την αιτία που προκάλεσε την αναπηρία ή το θάνατο. Για να θεωρηθεί η παραπάνω δήλωση, αναγγελία ατυχήματος πρέπει να αποδεικνύεται με γραπτά στοιχεία που τηρούνται από το γιατρό και προκειμένου για ασφαλισμένο που νοσηλεύτηκε σε κλινική ή νοσοκομείο που έχει σύμβαση με το ΙΚΑ, από το φύλλο νοσηλείας, ότι δηλώθηκε η ιδιότητα του παθόντα ως ασφαλισμένου του Ιδρύματος.

3.3. Προθεσμία Αναγγελίας Ατυχήματος

Η αναγγελία του ατυχήματος πρέπει να γίνει μέσα σε πέντε ημέρες από το ατύχημα. Ο ιατρός, όπως και κάθε υπάλληλο του ΙΚΑ, πρέπει να αναγγείλουν το ατύχημα μέσα σε εικοσιτέσσερις ώρες από τότε που έλαβαν γνώση. Η παράλειψη του

ιατρού να αναγγείλει το ατύχημα θεωρείται δεοντολογικό παράπτωμα και συνεπάγεται την παραπομπή του στο Πειθαρχικό Συμβούλιο του οικείου Ιατρικού Συλλόγου για την επιβολή κυρώσεων. Η παράλειψη, επίσης, του υπαλλήλου του ΙΚΑ θεωρείται βαρύ πειθαρχικό παράπτωμα.

Εάν τα πρόσωπα, που από την ασφάλιση του παθόντος έχουν δικαιώματα, διαμένουν σε τόπο που απέχει το λιγότερο εκατό χιλιόμετρα από τον τόπο διαμονής του – παθόντα – η προθεσμία αναγγελίας αρχίζει από τότε που έλαβαν γνώση του ατυχήματος, η οποία θεωρείται ότι επήλθε την ολημέρα μετά το ατύχημα. Σε περίπτωση που οι συνέπειες του ατυχήματος εκδηλώνονται σε χρόνο μεταγενέστερο και διαπιστώνεται ότι η εκδήλωση τους ήταν αποτέλεσμα βαθμιαίας εξέλιξης η προθεσμία για την αναγγελία του ατυχήματος αρχίζει από τότε που πραγματικά εκδηλώθηκε η αναπηρία που προκάλεσε το ατύχημα.

Προκειμένου για στρατευμένους ασφαλισμένους, ως ημέρα αναγγελίας του ατυχήματος θεωρείται από την αρμόδια στρατιωτική αρχή βεβαιούμενη ημέρα τραυματισμού ή θανάτου.

Οι Κυριακές και οι επίσημα καθιερωμένες ημέρες αργίας δεν υπολογίζονται για τη συμπλήρωση των προθεσμιών που αναφέρθηκαν.

Ο Διευθυντής του ΙΚΑ μπορεί να δεχτεί δηλώσεις ατυχημάτων που έγιναν εκπρόθεσμα μόνον αν πειστεί ότι λόγοι ανεξάρτητοι της θέλησης των δηλούντων εμπόδισαν την έγκαιρη δήλωση. Πάντως, σε καμία περίπτωση η προθεσμία για την αναγγελία του ατυχήματος δεν παρατείνεται πέρα από τις εξήντα ημέρες από το ατύχημα και οι δηλώσεις που γίνονται μετά την προθεσμία αυτή απορρίπτονται ως εκπρόθεσμες. Εάν όμως πρόκειται για ατύχημα που είχε σαν συνέπεια την απόλυτη αναπηρία του ασφαλισμένου, τότε η προθεσμία της αναγγελίας για την απόκτηση σύνταξης μπορεί να παραταθεί μέχρι ένα έτος από το ατύχημα ενώ, αν πρόκειται για ατύχημα που είχε σαν συνέπεια το θάνατο, η προθεσμία της αναγγελίας για την απόκτηση σύνταξης μπορεί να παραταθεί μέχρι δύο χρόνια.

3.4. Διαπίστωση Συνθηκών Ατυχήματος – Χαρακτηρισμός τους

Για κάθε εργατικό ατύχημα που δηλώνεται στο ΙΚΑ ενεργείται πλήρως έρευνα για να εξακριβωθεί εάν πραγματικά συνέβη αυτό και αν ναι κάτω από ποιές συνθήκες και σε ποιά έκταση έλαβαν χώρα τα περιστατικά που αναφέρονται στη

δήλωση του ατυχήματος. Αρμόδιο Υποκατάστημα για να προβεί στην έρευνα αυτή είναι της περιοχής όπου κατοικεί ή εργάζεται ο ασφαλισμένος.

Η παραπάνω έρευνα έχει σκοπό να εξακριβώσει τα αίτια του εργατικού ατυχήματος, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες συνέβη, τον ακριβή τόπο και χρόνο, τη φύση του ατυχήματος και τέλος, τις βλάβες που υπέστη ο ασφαλισμένος. Με βάση τα στοιχεία που προκύπτουν από την έρευνα αναλαμβάνει στη συνέχεια το αρμόδιο Υγειονομικό όργανο του Ιδρύματος να γνωματεύσει από ιατρική άποψη για την φύση των αιτιών, την έκταση και τη διάρκεια της πάθησης ή βλάβης του ασφαλισμένου. Στο τέλος το αρμόδιο ασφαλιστικό όργανο του Ιδρύματος έχοντας υπόψη όλα τα παραπάνω στοιχεία, μπορεί να κρίνει.

Επίσης, επισημαίνεται ότι αν τη δήλωση του ατυχήματος υπογράφει και ο εργοδότης του ασφαλισμένου και αυτός επικαλείται σχετικές αποδείξεις όπως είναι οι μαρτυρικές καταθέσεις, το αρμόδιο όργανο του ΙΚΑ μπορεί να αμφισβητήσει την ακρίβεια των ισχυρισμών του ασφαλισμένου και να απορρίψει τελικά το αίτημα για ασφαλιστική κάλυψη. Η απόρριψη, όμως, αυτή πρέπει να θεμελιώνεται με σαφή στοιχεία και όχι σε εικασίες και υποθέσεις από τις οποίες έμμεσα και συμπερασματικά δημιουργούνται αμφιβολίες για την ειλικρίνεια του ασφαλισμένου. Οι αμφιβολίες αυτές δεν είναι αρκετές για να ανατρέψουν τα δηλωθέντα από τον ασφαλισμένο και τον εργοδότη σχετικά με τις συνθήκες που έγινε το ατύχημα.

Η παροχή εργασίας επίσης με παράβαση των νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών των σχετικών με τους όρους ασφαλείας δεν αίρει, το χαρακτήρα του ατυχήματος, εφόσον κρίνεται ότι αιτία αυτού ήταν η εργασία. Ούτε και η παροχή εργασίας σε ώρα που απαγορεύεται με παράβαση των εργατικών νόμων εφόσον το ατύχημα δεν οφείλεται σε δόλο ή πλημμέλημα του ασφαλισμένου. Ούτε και η παροχή εργασίας σε οικοδομή χωρίς την χορήγηση της νόμιμης πολεοδομικής άδειας ή η παραβίαση εντολής του εργοδότη, αν ο ασφαλισμένος έστω και με δική του πρωτοβουλία ενήργησε για το συμφέρον του εργοδότη του για να αποτρέψει κάποιον κίνδυνο.

Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας σχετικά με το ατύχημα συντάσσεται πρακτικό αυτής και στη συνέχεια ο αρμόδιος για κάθε περίπτωση Διευθυντής υποκαταστήματος ΙΚΑ προβαίνει στο χαρακτηρισμό του ατυχήματος που δηλώθηκε.

Ιδιαίτερα αποφασίζεται αν το ατύχημα έγινε με την έννοια που καθορίζει ο νόμος και αν το ατύχημα έγινε κατά την εκτέλεση ή με αφορμή την εργασία.

3.5. Ευθύνη Εργοδοτών

Η δικαστηριακή νομολογία δέχεται ότι σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος οποιεσδήποτε και αν είναι οι συνέπειες αναπηρίας ή θάνατος κ.λ.π. εφόσον ο παθών μισθωτός υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ και επομένως δικαιούται (ή σε περίπτωση θανάτου τα μέλη της οικογενείας του) να λάβει τις ασφαλιστικές παροχές του ΙΚΑ. Απαλλάσσεται ο εργοδότης από την υποχρέωση να καταβάλλει τα έξοδα κηδείας, νοσηλείας, αποζημίωσης κ.λ.π., για την αποκατάσταση της περιουσιακής ζημιάς που υπέστη ο ασφαλισμένος από το ατύχημα.

Η απαλλαγή αυτή του εργοδότη εξακολουθεί να υπάρχει ακόμα και στην περίπτωση που ο ασφαλισμένος δεν έχει καταβάλλει τις οφειλόμενες εισφορές στο ΙΚΑ και ανεξάρτητα με τον χρόνο ασφάλισης του μισθωτού. Έτσι, δεν μπορεί ο ασφαλισμένος να απαιτήσει αποζημίωση από τον εργοδότη του και επί πλέον τις ασφαλιστικές παροχές από το ΙΚΑ. Διευκρινίζεται ότι η διάταξη αυτή σχετικά με την απαλλαγή των εργοδοτών έχει εφαρμογή μόνον όταν πρόκειται για ασφαλισμένους του ΙΚΑ και όχι ασφαλισμένους σε άλλα Ασφαλιστικά Ταμεία. Γίνεται αναφορά στο ΙΚΑ μόνο και μόνο γιατί τα περισσότερα εργατικά ατυχήματα συμβαίνουν στο χώρο της βιομηχανίας, οπότε το ΙΚΑ είναι το αρμόδιο Ασφαλιστικό Ταμείο.

Σημειώνεται, επίσης, ότι οι εργοδότες, ανεξάρτητα από την απαλλαγή τους από την ευθύνη που έχουν για αποζημίωση του παθόντος ασφαλισμένου του ΙΚΑ βάση των διατάξεων του Ν. 551/1951, υποχρεούνται σε περίπτωση που το εργατικό ατύχημα οφείλεται σε λάθος δικό τους ή σε περίπτωση που δεν τηρούνται από αμέλεια οι όροι ασφαλείας των εργαζομένων, να καταβάλλουν στον παθόντα ασφαλισμένο χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης ή για ψυχική οδύνη των μελών της οικογένειας του. Στην περίπτωση αυτή το ποσό της χρηματικής ικανοποίησης καθορίζεται από το δικαστήριο, αφού λάβει υπόψη το μέγεθος του ατυχήματος και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες συνέβη αυτό. Η επαγγελματική ασθένεια δεν θεωρείται εργατικό ατύχημα και επομένως δεν γεννιέται από αυτή αξίωση του παθόντα ασφαλισμένου να λάβει χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη.

Ευθύνη του εργοδότη για αποκατάσταση της προξενούμενης ζημιάς υπάρχει σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, μόνον όταν το ατύχημα οφείλεται σε δόλια ενέργεια του εργοδότη ή των οργάνων που συνεργάζονται με αυτόν. Δόλος υπάρχει όταν ο εργοδότης σκοπούσε στο αποτέλεσμα που επήλθε και όχι όταν απλώς παρέβηκε τους κανονισμούς ασφαλείας, έστω και αν αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τον τραυματισμό ή το θάνατο του μισθωτού. Η δόλια ενέργεια του εργοδότη βεβαιώνεται και πάλι με δικαστική απόφαση, προκειμένου να αποκαταστήσει την προξενούμενη ζημιά.

3.6. Αναγγελία Εργατικού Ατυχήματος στις Επιθεωρήσεις Εργασίας

Για τα εργατικά ατυχήματα στις οικοδομές και στα πάσης φύσεως έργα, αρμοδιότητας Πολιτικού Μηχανικού, η παραπάνω προθεσμία είναι εικοσιτέσσερις ώρες όπου η υποχρέωση αναγγελίας των εργατικών ατυχημάτων αφορά όλες τις επιχειρήσεις, εγκαταστάσεις, εκμεταλλεύσεις και εργασίες του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, βιομηχανικές και εμπορικές.

Η μη αναγγελία εργατικού ατυχήματος τιμωρείται με τις ποινές του Ποινικού Κώδικα.

Τα ατυχήματα που αναγγέλλονται στις αρμόδιες σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων υπηρεσίες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων αποτελούν ένα μικρό ποσοστό περίπου 25% των ατυχημάτων που δηλώνονται στις Υπηρεσίες του ΙΚΑ.

Επειδή έχει παρατηρηθεί ότι σε μερικές υπηρεσίες το παραπάνω ποσοστό είναι πάρα πολύ μικρό, πρέπει να καταβλήθει κάθε δυνατή προσπάθεια για την αντιμετώπιση του προβλήματος, όπως ενημέρωση εργοδοτών και εργαζομένων.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι Επιθεωρητές Εργασίας πρέπει να βρίσκονται σε στενή επαφή με τις υπηρεσίες του ΙΚΑ και να ενημερώνονται για τα ατυχήματα που δηλώνονται σε αυτές. Με αυτό τον τρόπο θα καθίσταται δυνατή η εξέταση και μεγαλύτερου αριθμού ατυχημάτων, καθώς και των ατυχημάτων εκείνων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον και δεν αναγγέλθηκαν στις αρμόδιες υπηρεσίες.

Για τα ατυχήματα που αναγγέλλονται ότι αφείλονται σε παθολογικά αίτια ή εκ πρώτης όψης φαίνονται σε παθολογικά αίτια, θα πρέπει να γίνεται προσπάθεια

διερεύνησης των πραγματικών αιτιών τους για την πιθανότητα συσχέτισης των αιτιών με την εργασία. Στην περίπτωση που υπάρχει τέτοια συσχέτιση, το ατύχημα θα ταξινομείται κανονικά, όπως όλα τα ατυχήματα. Τα τροχαία ατυχήματα, τα οποία συμβαίνουν τόσο κατά τη διάρκεια της εργασίας, όσο και καθ' οδόν προς και από την εργασία είναι μεν εργατικά ατυχήματα, δεν γίνεται όμως διερεύνηση των αιτιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. Αιτίες – Κίνδυνοι Εργατικών Ατυχημάτων και Επαγγελματικών Ασθενειών

4.1. Αίτια και Παράγοντες

Οι άνθρωποι τραυματίζονται, γίνονται ανάπηροι και σκοτώνονται στους χώρους εργασίας τους, εξαιτίας των εργατικών ατυχημάτων.

Για τη διενέργεια μιας σωστής έρευνας και για την πρόληψη των ατυχημάτων πρέπει να γνωρίζουμε γιατί συνέβησαν οι διάφορες παρεκκλίσεις κατά την διάρκεια της εργασίας.

Οι δύο κυριότεροι παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτό είναι οι εξής:

α. Τεχνικός εξοπλισμός: Έλλειψη εξοπλισμού ή λανθασμένος σχεδιασμός τα οποία οδηγούν σε μια σειρά απροσδόκητων γεγονότων έχουν ως αποτέλεσμα την πρόκληση ατυχήματος.

β. Οι συνθήκες εργασίας: μπορούν να μας επηρεάσουν έμμεσα, προκαλώντας έτσι ατυχήματα. Σε αυτούς τους παράγοντες περιλαμβάνονται:

- Θόρυβος
- Θερμικό περιβάλλον
- Αερισμός
- Φωτισμός

Αυτοί είναι μερικοί από τους παράγοντες που μπορούν να συμβάλλουν στην πρόκληση των εργατικών ατυχημάτων.

4.2. Φυσικοί Παράγοντες

4.2.1 Θόρυβος – Αιτίες Θορύβου

Στην αρχή του 20^{ου} αιώνα ένας από τους πατέρες της σύγχρονης υγιεινολογίας, ο Robert Kan, έγραφε σχετικά με τον θόρυβο ότι «μια μέρα ο άνθρωπος θα αγωνίζεται ενάντια στο θόρυβο με την ίδια επιμονή που παλεύει με την χολέρα και την πανώλη». Αυτή η μέρα έφθασε και δεν είναι μόνο το αποτέλεσμα μιάς μη ορθολογικής οργάνωσης της βιομηχανικής παραγωγής αλλά και μιας χαώδους

πολεοδομικής ανάπτυξης. Η βιομηχανική παραγωγικότητα αναπτύχθηκε παράλληλα με την αύξηση της ταχύτητας των μηχανών και κατά συνέπεια με τη μεγαλύτερη παραγωγή θορύβου. Η μεγάλη αύξηση των μέσων μεταφοράς καθώς και η εγκατάσταση παραγωγικών δραστηριοτήτων ή και δραστηριοτήτων «αναψυχής» στις κατοικημένες περιοχές των μεγάλων πόλεων οξύνουν το πρόβλημα της «ηχητικής ρύπανσης» και των επιδράσεων της στη σωματική και ψυχική υγεία των εργαζομένων.

Επιπτώσεις θορύβου στη υγεία

Οι επιπτώσεις θορύβου στην υγεία μπορούν να ταξινομηθούν σε:

- Μη ακουστικές επιδράσεις: αφορούν κυρίως το νευρικό σύστημα, το κυκλοφορικό καθώς το γαστρεντερικό και όλα τα υπόλοιπα συστήματα του ανθρώπινου οργανισμού.
- Ακουστικές επιδράσεις: αφορούν το όργανο της ακοής χαρακτηρίζονται από τη βαρηκοΐα, η οποία αποτελεί μια από τις συχνότερες επαγγελματικές ασθένειες.

4.2.2. Θερμικό Περιβάλλον

Οι θερμικές συνθήκες ενός εργασιακού χώρου σε συνάρτηση με τη μορφή και το είδος της εργασίας προσδιορίζουν τις θερμικές ανταλλαγές μεταξύ του ανθρώπου και περιβάλλοντος καθορίζοντας τη θερμική κατάσταση του ανθρώπινου οργανισμού. Οι επιβαρημένοι θερμικά εργασιακοί χώροι έχουν επιπτώσεις στην σωματική και ψυχική υγεία με την εξάντληση και κόπωση των φυσιολογικών μηχανισμών θερμορύθμισης του οργανισμού. Αυτό δεν συμβάλλει μόνο στην εμφάνιση συγκεκριμένων επαγγελματικών νοσημάτων αλλά περιορίζει σημαντικά και την ικανότητα του εργαζομένου να αντιδράσει σωστά στα εξωτερικά ερεθίσματα με αποτέλεσμα να δημιουργούνται εκείνες οι προϋποθέσεις που οδηγούν στα εργατικά ατυχήματα.

Ο άνθρωπος ως ομοιόθερμος οργανισμός διατηρεί σταθερή τη θερμοκρασία του σώματος και ιδιαίτερα εκείνη του λεγόμενου εσωτερικού πυρήνα δηλαδή

οργάνων όπως είναι ο εγκέφαλος, η καρδιά και τα σπλάχνα που δεν επιδέχονται σημαντικές μεταβολές για τη φυσιολογική λειτουργία τους.

Σε φυσιολογικές συνθήκες η εσωτερική θερμοκρασία του σώματος ορίζεται στους 36,6°C με διακυμάνσεις που κυμαίνονται μεταξύ των 36,1°C και των 37,3°C.

Για την καλή λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη ισορροπίας μεταξύ παραγόμενης, προσλαμβανόμενης και αποβαλλόμενης θερμότητας έτσι ώστε να διατηρείται σταθερή η εσωτερική θερμοκρασία του ανθρώπινου σώματος γύρω στους 37°C.

4.2.3. Αερισμός

Για να μειωθεί η συγκέντρωση των ρυπαντικών ουσιών εκτός από την απομόνωση των πηγών ρύπανσης του περιβάλλοντος στον κύκλο εργασίας με λιγότερο επικίνδυνες μπορούμε να καταφύγουμε στον εξαερισμό γενικού ή τοπικού τύπου.

- **Γενικός Εξαερισμός**

Συνίσταται στην ανανέωση του αέρα σε όλη την έκταση του χώρου. Μια πρώτη εκτίμηση της αποτελεσματικότητας μιας εγκατάστασης γενικού εξαερισμού είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί υποθέτοντας ότι η συγκέντρωση της επικίνδυνης ουσίας είναι ομοιογενής στο εσωτερικό του χώρου εργασίας στο διάστημα που λειτουργεί η εγκατάσταση.

- **Τοπικός εξαερισμός**

Όταν αναφερόμαστε σε τοπικό εξαερισμό εννοούμε την εξαγωγή του αέρα από μια περιοχή κοντά στην πηγή έτσι ώστε η επικίνδυνη ουσία να μη διαδίδεται στον υπόλοιπο χώρο εργασίας.

Στόχος είναι η δημιουργία μιας ροής αέρα που μπορεί να συλλαμβάνει την ουσία και να την φέρνει μέσα στον αγωγό αναρρόφησης. Οι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα μιας εγκατάστασης τοπικού εξαερισμού είναι η γεωμετρική μορφή του συστήματος εισαγωγής αέρα, η απόστασή του από την πηγή και η ροή του αέρα που εισπνέουμε.

4.2.4. Φωτισμός

Συχνά ξεχνάμε πόσο σημαντικός είναι ο φωτισμός και στο σπίτι και στην εργασία. Τα μάτια μας μπορούν να προσαρμοστούν σε μια ευρεία κλίμακα φωτεινότητας αλλά ο ανεπαρκής φωτισμός καθιστά δύσκολη την εργασία και συμβάλλει στα ατυχήματα.

Ο ανεπαρκής φωτισμός μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στα μάτια. Στις περισσότερες εργασίες χρειάζεται να βλέπουμε τα υλικά, τα προϊόντα και τον εξοπλισμό καθαρά. Εάν δεν μπορούμε να δούμε καθαρά εύκολα υποφέρουμε από υπερένταση και πονοκεφάλους. Το μάτι μπορεί να συγκριθεί με μια φωτογραφική μηχανή. Όταν οι ακτίνες από το φως πέφτουν στο μάτι, διασπώνται από ένα σύστημα φακών που αποτελείται από τον κερατοειδή, τον φακό και ένα υγρό μεταξύ των δύο. Ο χώρος μέσα στο σπίτι πίσω από τον φακό είναι γεμάτος με ένα υγρό διαφανές μέσα από το οποίο οι ακτίνες περνούν για να σχηματίσουν μια εικόνα πάνω στον αμφιβληστροειδή χιτώνα δηλαδή την καμπυλωτή οθόνη στο πίσω μέρος του ματιού. Ο αμφιβληστροειδής χιτώνας είναι σαν ένα φιλμ ευαίσθητο στο φως μέσα σε μια κάμερα.

Ο επαρκής φωτισμός είναι σημαντικός για τις ακόλουθες αιτίες:

- Εστίαση: Το μάτι δεν μπορεί να εστιάσει συγχρόνως σε αντικείμενα που βρίσκονται κοντά και μακριά. Όταν αλλάζουμε γρήγορα την εστίαση σε αντικείμενα που βρίσκονται κοντά και μακριά. Όταν αλλάζουμε γρήγορα την εστίαση σε αντικείμενα που βρίσκονται σε διαφορετικές αποστάσεις το μάτι κουράζεται. Σε τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να υπάρχει άφθονο φως ιδιαίτερα στην περιοχή την πιο μακρινή από το μάτι.
- Αλλαγές στην όραση: Η όραση κάθε ανθρώπου είναι διαφορετική. Ορισμένοι άνθρωποι έχουν πιο αδύνατη όραση. Επιπλέον η ικανότητα των ματιών να εστιάσει γρήγορα σε διαφορετικές αποστάσεις μειώνεται όσο γινόμαστε μεγαλύτερη ηλικία.

4.2.5. Αιτίες που προέρχονται από τον ίδιο

Η στατιστική ανάλυση μεγάλου αριθμού ατυχημάτων έδειξε ότι τουλάχιστον τα 80% από αυτά οφείλονται στον παράγοντα 'άνθρωπος', δηλαδή στον ίδιο τον

εργαζόμενο. Παράγοντες που προκαλούν ατυχήματα και έχουν σχέση με τον εργαζόμενο είναι:

A) Η ηλικία

Οι νέοι, παρά την αναμφισβήτητη ενεργητικότητά τους και τα ταχύτερα αντανακλαστικά τους παθαίνουν πολύ συχνά ατυχήματα γιατί τους λείπει η πείρα. Πολλές φορές, όμως, αντιμετωπίζουν και τα διάφορα προβλήματα της εργασίας τους με κάποια βιασύνη και επιπολαιότητα.

Τα μεγάλης ηλικίας άτομα παθαίνουν επίσης, συχνά ατυχήματα, γιατί με την πάροδο του χρόνου μειώνονται οι φυσικές ικανότητες και κουράζονται γρηγορότερα.

B) Η απειρία ή η άγνοια

Η απειρία ή η άγνοια που έχουν οι ανειδίκευτοι, οι μαθητευόμενοι και οι τεχνίτες γίνονται αφορμή ατυχημάτων.

Εργαζόμενος που δεν έχει μάθει καλά το είδος και τη φύση της εργασίας που εκτελεί, δηλαδή δεν γνωρίζει τη λειτουργία του μηχανήματος, τη χρήση του εργαλείου ή τον τρόπο εκτέλεσης της εργασίας με την οποία ασχολείται, κινδυνεύει κάθε στιγμή να τραυματισθεί ο ίδιος ή ταυτόχρονα να γίνει αιτία να τραυματισθούν και άλλοι εργαζόμενοι.

Ο εργαζόμενος δεν αρκεί να γνωρίζει πολύ καλά μόνο την εργασία του, αλλά και τους κινδύνους που υπάρχουν εκτελώντας τη, για να μπορέσει να τους αποφύγει.

Γ) Η διανοητική ικανότητα

Όλοι οι άνθρωποι δεν έχουν τις ίδιες διανοητικές ικανότητες. Υπάρχουν εργασίες που χρειάζονται ιδιαίτερα προσόντα, όπως ταχύτητα αντίληψης, ευστροφία και ετοιμότητα. Άτομο που δεν διαθέτει αυτά τα χαρακτηριστικά δεν μπορεί να αντιδράσει στις δύσκολες στιγμές ή σε έκτακτες περιστάσεις, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί σύγχυση και να προκληθεί ατύχημα.

Δ) Οι κακές συνήθειες

Κάθε άνθρωπος δεν έχει μόνο προτερήματα, αλλά και ελαττώματα, που πολλές φορές γίνονται αιτία ατυχημάτων. Μερικά από αυτά είναι η αμέλεια, η απροσεξία, η ανυπακοή, η αφηρημάδα, η βιασύνη και τέλος η επιπολαιότητα.

Ε) Οι συναισθηματικοί παράγοντες

Οι σπουδαιότεροι συναισθηματικοί παράγοντες, που οδηγούν στη διαταραχή της ψυχικής ηρεμίας είναι η ανησυχία, η ανυπομονησία, η εύκολη συγκίνηση και η νευρικότητα. Η έλλειψη ψυχικής ηρεμίας, κατά τη διάρκεια της εργασίας, μειώνει την προσοχή και αυτοσυγκέντρωση του εργαζομένου, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται πρόσφορες καταστάσεις για ατυχήματα.

Δύο κλασσικά παραδείγματα, που αδηγούν σε διατάραξη της ψυχικής ηρεμίας είναι τα ακόλουθα:

- Οικογενειακά προβλήματα, όπως, οικονομικές δυσκολίες, ασθένεια συγγενούς.
- Διαφορές με τους προϊσταμένους ή με του άλλους συναδέλφους.

Στ) Οι παθολογικοί παράγοντες

Διάφορες νοσηρές καταστάσεις, φανερές ή κρυφές, οδηγούν πολλές φορές στο ατύχημα. Επιληπτικοί, άτομα με αναπηρίες κινητικές (μονόχειρες) ή λειτουργικές (κακή όραση, μειωμένη ακοή), αλκοολικοί και άτομα με σοβαρές οργανικές βλάβες (καρδιοπαθείς, υπέρτασικοί) κινδυνεύουν πολύ περισσότερο από τους υγιείς να πάθουν εργατικό ατύχημα.

Ζ) Κόπωση

Κόπωση σωματική ή ψυχική που προκαλείται από πολύωρη έντονη ή μονότονη εργασία, αποτελεί επίσης ένα πολύ σημαντικό παράγοντα για την πρόκληση εργατικού ατυχήματος. Η κόπωση και ακόμα περισσότερο η υπερκόπωση επιβραδύνει τις αντιδράσεις και μειώνει την οξύτητα των αισθήσεων του εργαζομένου. Έχει παρατηρηθεί ότι τα περισσότερα ατυχήματα συμβαίνουν τις τελευταίες ώρες της εργάσιμης ημέρας, όπου η κόπωση και η εξάντληση είναι πιο έντονη.

4.3. Κίνδυνοι από τον τεχνικό εξοπλισμό και το ηλεκτρικό ρεύμα

Αιτίες ατυχημάτων που σχετίζονται με τη χρήση του εξοπλισμού εργασίας

Σε όλες σχεδόν τις παραγωγικές μονάδες υπάρχει μηχανικός εξοπλισμός είτε πρόκειται για σταθερό εξοπλισμό είτε για φορητά εργαλεία. Δυστυχώς, πάνω από το

50% των εργατικών ατυχημάτων στη χώρα μας σχετίζεται με τη χρήση του εξοπλισμού αυτού.

Οι κυριότερες αιτίες των ατυχημάτων αυτών συνοψίζονται επαρκώς παρακάτω:

1. Ο χειρισμός των μηχανών από άτομα μη επαρκώς εκπαιδευμένα.
2. Επαφή μέλους ανθρώπινου σώματος με ακάλυπτα κινούμενα μέρη των μηχανών.
3. Είσοδος στην επικίνδυνη ζώνη της μηχανής κατά την τοποθέτηση – απομάκρυνση των υλικών ή τη διόρθωση των τοποθετημένων τεμαχίων.
4. Ελλιπής συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού ή των συστημάτων ασφαλείας.
5. Πτώση εργαζομένων από υπερυψωμένα δάπεδα εργασίας της μηχανής ή από κλίμακες που δε διαθέτουν προστασία έναντι πτώσης.
6. Πτώσεις εργαζομένων μετά από γλίστρημα στο δάπεδο εργασίας εξαιτίας ουσιών, λόγω διαρροών της μηχανής.

4.3.1. Κίνδυνοι από ηλεκτρικό ρεύμα

Στατιστικά στοιχεία ατυχημάτων

Από τη μέχρι σήμερα καταγραφή των ηλεκτρικών ατυχημάτων σε διεθνές επίπεδο, εξάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- 1) Από το σύνολο των ατυχημάτων ηλεκτρικών κακώσεων, τα εργατικά ατυχήματα αντιπροσωπεύουν το 50-75% και αφορούν κυρίως νέους άνδρες της παραγωγικής ηλικίας 20-40 έτη.
- 2) Τα υπόλοιπα μη εργατικά ατυχήματα συμβαίνουν στο σπίτι και σε ανοιχτούς χώρους γύρω από αυτό. Αφορούν ηλικίες κάτω των 18 ετών σε ποσοστό μέχρι 40% και συνήθως συμβαίνουν σε άτομα που επιδιορθώνουν ή ασχολούνται ερασιτεχνικά με ηλεκτρικές συσκευές.
- 3) Πάνω από το 50% των εργατικών ατυχημάτων συμβαίνουν σε υπαλλήλους ηλεκτρικών εταιρειών που εργάζονται στα δίκτυα διανομής του ρεύματος ενώ

τα υπόλοιπα αφορούν εργαζομένους σε οικοδομές, βιομηχανίες και εγκαταστάσεις κεραίων.

Υπολογίζεται ότι το 80% όλων των περιπτώσεων ατυχημάτων θα μπορούσε να είχε προληφθεί αν οι πληγέντες ή οι συνοδοί τους ήταν πιο ενημερωμένοι ή πιο προσεκτικοί.

4.3.2. Συνθήκες για τη δημιουργία του ηλεκτρικού ρεύματος.

Ηλεκτροπληξία, έχουμε στην περίπτωση που το ηλεκτρικό ρεύμα περάσει μέσα από το σώμα μας, όταν δηλαδή το σώμα μας γίνεται μέρος ενός ηλεκτρικού κυκλώματος με τάση ικανή να διαπεράσει την ηλεκτρική αντίστασή του και να επιτευχθεί ροή του ρεύματος.

Για να συμβεί το ηλεκτρικό ατύχημα δεν είναι απαραίτητη η επαφή με ηλεκτρισμένο σώμα ή κάποιο δίκτυο. Σε κάποιες περιπτώσεις αρκεί η προσέγγιση του ανθρώπινου σώματος ή άλλου αγωγίμου σώματος με το οποίο βρίσκεται σε επαφή σε ένα ισχυρό ηλεκτρομαγνητικό πεδίο. Η καλούμενη κριτική απόσταση είναι η απόσταση μεταξύ καλωδίου υψηλής τάσης και άλλων γειώμενων αντικειμένων μεταξύ των οποίων μπορεί να υπερπηδήσει το ηλεκτρικό ρεύμα δημιουργώντας φωτεινό τόξο. Σε που υψηλές τάσεις η υπερπήδηση αυτή μπορεί να γεφυρώσει αποστάσεις μερικών μέτρων. Στη χώρα μας η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού συνιστά το 1.5m ως απόσταση ασφαλείας από τις ευεργείς γραμμές που έχουν τάση 150Kv και τα 4m για τις γραμμές που έχουν 400Kv.

4.3.3 Κίνδυνοι υγείας από χημικές ουσίες

Επιθεώρηση και έλεγχος των χημικών ουσιών

Η επιθεώρηση, ο έλεγχος και η προσοχή κατά το χειρισμό των χημικών ουσιών θα πρέπει να είναι συνεχής για την αποτελεσματική προστασία των εργαζομένων. Θα πρέπει όλοι να αυξήσουμε τις γνώσεις μας για τους κινδύνους από τις χημικές ουσίες στο χώρο εργασίας ιδιαίτερα δε όσον αφορά τις πιθανές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις τους. Πολλές περιπτώσεις επαγγελματικού καρκίνου έχουν τις ρίζες τους στο εργασιακό περιβάλλον δύο ή περισσότερες δεκαετίες πριν.

Ορισμένες κύριες κατηγορίες

Από πρακτική άποψη οι κυριότεροι κίνδυνοι της υγείας από χημικές ουσίες μπορεί να χωριστούν σε:

1. Αιωρούμενα σωματίδια: Το σώμα μας μπορεί να αποβάλλει ή να φιλτράρει τα μεγαλύτερα από τα σωματίδια δια μέσου της μύτης και της βλεννογόνου μεμβράνης της αναπνευστικής οδού όργανα τα οποία κατακρατούν πολλά σωματίδια. Αυτά είτε αποβάλλονται με βήχα είτε καταπίνονται. Οι πνεύμονες επίσης περιλαμβάνουν κύτταρα τα οποία απομακρύνουν σε κάποιον βαθμό τα σωματίδια που εισπνέονται.
2. Υγρά και ατμοί: Ένας από τους πιο κοινούς κινδύνους της υγείας στον επαγγελματικό τομέα προκαλείται από ατμούς και διαλύτες. Όταν εξατμίζεται ένας διαλύτης ο ατμός γίνεται μέρος του αέρα που εισπνέουμε.

4.3.4. Μέταλλα και λοιπές επικίνδυνες χημικές ουσίες

Πολλά μέταλλα και κράμματα μετάλλων βρίσκονται στους χώρους εργασίας. Μερικά από αυτά είναι όπως ο μόλυβδος, το κάδμιο και ο υδράργυρος μπορούν να προκαλέσουν βλάβη στο σώμα μας. Επι μακρόν εισαγωγή τέτοιων ουσιών στο σώμα μπορεί να οδηγήσει σε διαφόρων βαθμών δηλητηριάσεις από μόλυβδο και υδράργυρο οι οποίες προσβάλλουν και το νευρικό σύστημα.

Το χρώμιο και το νικέλιο είναι παραδείγματα άλλων επικίνδυνων μετάλλων. Χρησιμοποιούνται ευρέως σε βιομηχανίες μετάλλων και μηχανικών κατασκευών. Τα μέταλλα αυτά μπορούν να προκαλέσουν καρκίνο κυρίως του αναπνευστικού συστήματος.

Επικίνδυνες σκόνες και ο καπνός που δημιουργούνται από τα μέταλλα σχηματίζονται κυρίως σε εργασίες συγκόλλησης. Επίσης, μερικά κράμματα χρωμίου και νικελίου μπορεί να απορροφηθούν από το αίμα διαμέσω των πνευμόνων και να βλάψουν και άλλα όργανα του σώματος.

Επαγγελματικές δερματοπάθειες

Διάφορες επαγγελματικές δερματοπάθειες προκαλούνται από την επαφή του δέρματος με επικίνδυνες χημικές ουσίες. Η επαγγελματική δερματίτιδα εξ' επαφής είναι η συνηθέστερη επαγγελματική δερματίτιδα. Το δέρμα του ανθρώπου εκτός από

τις παλάμες και τα πέλματα είναι αρκετά λεπτό. Είναι ένα μοναδικό μέσο προστασίας κατά του μηχανισμού τραύματος της θερμότητας και του ψύχους των χημικών ουσιών. Οι τοξικές ουσίες μπορεί να απορροφηθούν και μέσω του δέρματος. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μάλιστα μπορεί να προκληθεί από την απορρόφηση μέσω του δέρματος, ολική δηλητηρίαση.

4.3.5 Γενετικές επιπτώσεις

Οι κίνδυνοι για την υγεία στους χώρους εργασίας που μπορεί να έχουν σαν αποτέλεσμα δυσμενείς γενετικές επιπτώσεις και είναι δύσκολο να εντοπισθούν. Η έκθεση για μεγάλο χρονικό διάστημα ανδρών και γυναικών σε διάφορες χημικές ουσίες μπορεί να προκαλέσει σοβαρές γενετικές ανωμαλίες στα αγέννητα παιδιά τους.

Οι συνέπειες αυτής της έκθεσης είναι συχνά δύσκολο να εντοπισθούν αμέσως, γι' αυτό θα πρέπει να συνειδητοποιούμε όλο και περρισσότερο τους κινδύνους που υπάρχουν στην καθημερινή αλλά και στην επαγγελματική μας ζωή. Αρκετές ουσίες που χρησιμοποιούνται στο χώρο εργασίας είναι ύποπτες ότι προκαλούν βλάβη στα ωάρια και στα σπερματοζωάρια και ως εκ τούτου και στο παιδί που πρόκειται να γεννηθεί. Γενετική βλάβη μπορεί να προκληθεί ακόμα και από τις αναθυμιάσεις πετρελαίου.

4.3.6. Κίνδυνοι από πυρκαγιά και πυροπροστασία

Μια πυρκαγιά αποτελεί πηγή σοβαρών κινδύνων για τον άνθρωπο οι οποίοι οφείλονται στην ανάπτυξη υψηλών θερμοκρασιών, στη μείωση του οξυγόνου, στον καπνό και τα αέρια παραπροϊόντα της καύσης. Έτσι οι υψηλές θερμοκρασίες μπορούν να επιδράσουν στον άνθρωπο άμεσα σε περιπτώσεις επαφής με τη φωτιά οπότε υπάρχει και σοβαρός κίνδυνος ανάφλεξης των ρούχων αλλά και του ανθρώπινου σώματος. Επίσης, η μείωση οξυγόνου στο περιβάλλον μιας οποιασδήποτε καύσης και επομένως και μιας πυρκαγιάς να προκαλέσει αίσθηση πνιγμού, συμπτώματα ασφυξίας και τελικά το θάνατο.

Επίσης τα καυσαέρια αποτελούνται συνήθως από ορατά κατάλοιπα της καύσης και χαρακτηρίζονται με τον όρο καπνός και από διάφορες χημικές εκκενώσεις. Οι δυσμενείς επιπτώσεις από τα καυσαέρια μπορεί να οφείλονται σε:

- Εναπόθεση αιθάλης στους πνεύμονες
- Στην παραγωγή μονοξειδίου του άνθρακα λόγω ατελούς καύσης εξαιτίας περιορισμένης ποσότητας οξυγόνου. Η εισπνοή μονοξειδίου του άνθρακα ακόμα και για λίγα λεπτά μπορεί να προκαλέσει ακόμα και το θάνατο.

Πυροπροστασία

Η πυροπροστασία διακρίνεται σε παθητική και ενεργητική.

Η παθητική πυροπροστασία περιλαμβάνει τις δομικές απαιτήσεις που είναι συνυφασμένες αφενός με τη δυνατότητα αποφυγής έναρξης πυρκαγιάς και αφετέρου στον περιορισμό της διάδοσης της πυρκαγιάς μέσα στο κτίριο αλλά και την επίτευξη ικανοποιητικού βαθμού πυραντίστασης των διαφόρων οικοδομικών στοιχείων. Παράλληλα στην παθητική πυροπροστασία η ύπαρξη των αναγκαίων οδεύσεων διαφυγής για την ασφαλή εκκένωση του κτιρίου στην περίπτωση έναρξης της πυρκαγιάς.

Η ενεργητική πυροπροστασία περιλαμβάνει όλα τα καταστατικά ή ενεργητικά μέτρα που απαιτούνται κατά την έναρξη και κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς. Περιλαμβάνει το σύνολο του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού που είναι απαραίτητος για την κατάσβεση της πυρκαγιάς κατά την εμφάνιση πυρκαγιάς από κάποιο αισθητήριο που μπορεί να είναι η θερμοκρασία ή ο καπνός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5. Εκτίμηση Επαγγελματικού Κινδύνου

5.1. Εισαγωγή στην εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου

Στην καθομιλουμένη, η έννοια του κινδύνου εκφράζει το «επικείμενο κακό» καθώς επίσης και την « πιθανή δυσάρεστη έκβαση » ενός συμβάντος.

Όταν όμως αναφερόμαστε στον « επαγγελματικό κίνδυνο », εννοούμε τον κίνδυνο για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων ο οποίος προέρχεται από την επαγγελματική έκθεση στους βλαπτικούς παράγοντες του εργασιακού περιβάλλοντος.

Ο επαγγελματικός κίνδυνος εκφράζεται συνήθως ως συνώνυμο της επαγγελματικής «έκθεσης», μπορεί όμως να εκφραστεί και ως συνώνυμο της «βλάβης» που προκλήθηκε από την έκθεση αυτή. Έτσι, στην πρώτη περίπτωση μιλάμε π.χ. για κίνδυνο από ακτινοβολία, κίνδυνο από θόρυβο ή κίνδυνο από έκρηξη, εστιάζοντας στην έκθεση του εργαζομένου στον αναφερόμενο κίνδυνο, ενώ στην δεύτερη περίπτωση μιλάμε για κίνδυνο καρκίνου, κίνδυνο βαρικοϊας ή κίνδυνο τραυματισμού από το ωστικό κύμα αντίστοιχα, εστιάζοντας στο αποτέλεσμα της επαγγελματικής έκθεσης, δηλαδή στη βλάβη.

Μπορούμε να πούμε λοιπόν ότι ο επαγγελματικός κίνδυνος σχετίζεται με την πιθανότητα ή συχνότητα έκθεσης των εργαζομένων σε κάποια πηγή κινδύνου που βρίσκεται στον εργασιακό χώρο (π.χ. θόρυβος, χημικές ουσίες, χειρωνακτική διακίνηση χαρτιών, μονότονη ή επαναληπτική εργασία, απροστάτευτα κινούμενα μέρη μηχανών κ.λ.π.), καθώς επίσης και με τη σοβαρότητα των συνεπειών, δηλαδή τη βιολογική βλάβη που προκλήθηκε από την έκθεση αυτή. Η συνθετική προσέγγιση της πιθανότητας έκθεσης και της σοβαρότητας των συνεπειών, εκφράζεται απ' την έννοια της επικινδυνότητας που προσδιορίζει το βαθμό του επαγγελματικού κινδύνου.

Η προστασία της υγείας και ασφάλειας καθώς επίσης και η πρόληψη των βλαπτικών παραγόντων του εργασιακού χώρου, αποτελούν τον τελικό στόχο των διαδικασιών εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου.

Η εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου του εργασιακού περιβάλλοντος αποτελεί μία σύνθετη, διαχρονική και δυναμική διαδικασία που μέσω της αποδόμισης

και της ανάλυσης συντελεί στην συγκρότηση ενός υγιούς και ασφαλούς εργασιακού περιβάλλοντος προκαθορισμένου στις ανθρώπινες ικανότητες και δυνατότητες.

Δεν θα έπρεπε να κυριαρχήσει η άποψη ότι η Εκτίμηση του Επαγγελματικού Κινδύνου λειτουργεί σαν μέσο αποθήκευσης τεχνικών πληροφοριών που χρησιμεύουν αποκλειστικά για ποσοτικές μεθόδους εκτίμησης, με την χρήση δεικτών επικινδυνότητας. Τα πληροφοριακά στοιχεία που προέρχονται απο την ανάλυση του εργασιακού περιβάλλοντος και των επιπτώσεών του στην υγεία και ασφάλεια, κατάλληλα επεξεργασμένα, συντελούν στην συγκρότηση των παρεμβάσεων πρόληψης που οδηγούν στην προσαρμογή του εργασιακού περιβάλλοντος στις διαστάσεις του εργαζόμενου ανθρώπου.

Αυτές οι παρεμβάσεις πρέπει να είναι ικανές να αντρέψουν την υπάρχουσα κατάσταση, στοχεύοντας την απομάκρυνση των ενδογενών κινδύνων κάθε παραγωγικής δραστηριότητας (στόχος εγγενούς ασφάλειας), δηλαδή να μην περιορίζονται μόνο στη διαχείριση του κινδύνου με την τιθάσευσή του.

Ο δυναμικός χαρακτήρας των διαδικασιών εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου, εκφράζεται μέσω της αξιολόγησης των επεμβάσεων για την προστασία και πρόληψη της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων, καθώς και τη διαχρονική παρακολούθηση των πρακτικών παραγόντων σε σχέση με την προσαρμογή της τεχνολογίας στις νέες παραγωγικές απαιτήσεις.

Η Γραπτή Εκτίμηση του Επαγγελματικού Κινδύνου, αναφέρεται στις διατάξεις του ΠΔ 17/1996 (το οποίο συμπληρώνεται με το ΠΔ 159/1999) και αποτελεί εργοδοτική υποχρέωση καθώς επίσης και ένα βασικό μέσο αυτοέλεγχου της κάθε επιχείρησης, εφόσον ασφαλίζεται η ενεργός συμμετοχή των εργαζομένων τόσο στις φάσεις του ποιοτικού και ποσοτικού προσδιορισμού των κινδύνων του εργασιακού περιβάλλοντος, όσο και σε αυτές της πρόληψης και προαγωγής της εργασιακής υγείας και ασφάλειας.

Η έλλειψη θεσμοθετημένου επιπέδου ποιότητας για την γραπτή εκτίμηση των Επαγγελματικών Κινδύνων μπορεί να οδηγεί στην κατ' όνομα εφαρμογή των διατάξεων του ΠΔ 17/1996, αλλοιώνοντας έτσι, τους βασικούς στόχους των διαδικασιών πρόληψης της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας.

Η εκτίμηση του Επαγγελματικού Κινδύνου είναι μια συλλογική διαδικασία που απαιτεί συγκεκριμένη ακολουθία βασικών ενεργειών, για να είναι πλήρης και αποτελεσματική.

Οι βασικές ενέργειες περιλαμβάνουν:

- Εντοπισμό των πηγών κινδύνου για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων που χαρακτηρίζουν κάθε παραγωγική διαδικασία.
- Εξακρίβωση των δυνητικών κινδύνων για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων, προερχομένων από τις παραγωγικές διαδικασίες
- Εκτίμηση του μεγέθους του κινδύνου και των επιπτώσεών του στην υγεία και ασφάλεια
- Προγραμματισμό και διαχείριση των διαδικασιών πρόληψης.

Αυτό το σχέδιο εκτίμησης οδηγεί στις εξής πιθανές υποθέσεις «κινδύνου» για κάθε εργασιακό χώρο και ή θέση εργασίας:

- στην απουσία κινδύνων έκθεσης στον εργασιακό χώρο
- στην παρουσία κινδύνων «ελεγχόμενης» έκθεσης αναφορικά με τα επίπεδα που ορίζει κάθε φορά η εθνική νομοθεσία
- στην παρουσία κινδύνων μη ελεγχόμενης έκθεσης

Στην πρώτη περίπτωση δεν αναδεικνύονται κίνδυνοι οι οποίοι συνδέονται άμεσα με την παραγωγική διαδικασία. Στην δεύτερη περίπτωση οι κίνδυνοι που προκύπτουν από την παραγωγική διαδικασία, μπορούν να τεθούν υπό «έλεγχο» με την εφαρμογή των διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας και σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία και πρακτική σχετικά με την προστασία και πρόληψη της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων. Στην τρίτη περίπτωση πρέπει να εφαρμοστούν άμεσα οι επεμβάσεις πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου όπως αυτές καθορίζονται στα άρθρα 4,6 και 7 του 17/1996 και την εκάστοτε νομοθεσία για την εργασιακή υγεία και ασφάλεια.

5.2. Ταξινόμηση και ορισμός των επαγγελματικών κινδύνων

Οι κίνδυνοι που πηγάζουν από κάθε επαγγελματική δραστηριότητα, αν και συνήθως δρουν σε συνέργια για λόγους τακτοποίησης και καταγραφής, ταξινομούνται σε τρεις μεγάλες ομάδες:

1^η ομάδα:

Κίνδυνοι για την ασφάλεια ή κίνδυνοι εργατικού ατυχήματος που περικλείουν την πιθανότητα να προκληθεί τραυματισμός ή βιολογική βλάβη στους εργαζομένους, ως συνέπεια της έκθεσης στην πηγή κινδύνου. Η φύση της πηγής κινδύνου καθορίζει την αιτία και το είδος του τραυματισμού ή της βιολογικής βλάβης, που μπορεί να είναι μηχανική, ηλεκτρική, θερμική, χημική κ.λ.π. Οι κίνδυνοι αυτοί μπορεί να οφείλονται (ενδεικτικά):

- ✓ στις κτιριακές δομές (π.χ. μη τήρηση των πολεοδομικών και υγειονομικών κανονισμών, ανεπάρκρια εξόδων κινδύνου, ολισθηρά δάπεδα, ελλιπής συντήρηση κατασκευών, απουσία προστατευτικών έναντι πτώσης κλπ)
- ✓ στον εξοπλισμό εργασίας (π.χ. απουσία προστατευτικών διατάξεων επικίνδυνων ζωνών στις μηχανές, ελλιπής συντήρηση, χρήση από μη εκπαιδευμένο προσωπικό κλπ)
- ✓ στις ηλεκτρικές εγκαταστάσεις (π.χ. μη τήρηση κανονισμού ηλεκτρικών εγκαταστάσεων, ελλιπής συντήρηση κλπ)
- ✓ σε χρήση εύφλεκτων ή/και εκρηκτικών ουσιών (π.χ. μη τήρηση προδιαγραφών ασφαλούς χρήσης και αποθήκευσης των ουσιών, ελλιπής εξαερισμός κλπ)
- ✓ σε χρήση άλλων επικίνδυνων ουσιών όπως τοξικές, διαβρωτικές κλπ (π.χ. μη τήρηση προδιαγραφών ασφαλούς χρήσης και αποθήκευσης των ουσιών με βάση το δελτίο δεδομένων ασφάλειας προϊόντων)
- ✓ σε φυσικούς παράγοντες (π.χ. απόσπαση προσοχής εργαζομένου λόγω υψηλού θορύβου)

2^η ομάδα

Κίνδυνοι για την υγεία που περικλείουν την πιθανότητα να προκληθεί αλλοίωση στη βιολογική ισορροπία των εργαζομένων (ασθένεια), συνέπεια της επαγγελματικής έκθεσης σε φυσικούς, χημικούς και βιολογικούς βλαπτικούς παράγοντες του εργασιακού περιβάλλοντος. Οι κίνδυνοι αυτοί μπορεί να οφείλονται σε:

- χημικούς παράγοντες (π.χ. υπέρβαση Οριακών Τιμών Έκθεσης)
- φυσικούς παράγοντες (π.χ. υπέρβαση Οριακών Τιμών Έκθεσης)
- βιολογικούς παράγοντες (π.χ. παρουσία βιολογικών ρυπών)

3^η ομάδα

Κίνδυνοι εργονομικοί για την υγεία και την ασφάλεια οι οποίοι χαρακτηρίζονται από την αλληλεπίδραση της σχέσης, εργαζόμενου και οργάνωσης εργασίας στην οποία είναι ενταγμένος. Οι αιτίες αυτών των κινδύνων εντοπίζονται στην ίδια την δομή της παραγωγικής διαδικασίας, που οδηγεί στην αναγκαστική προσαρμογή του ανθρώπου στις απαιτήσεις της εργασίας. Ο σχεδιασμός των επεμβάσεων για την πρόληψη ή/και την προστασία των εργαζομένων από αυτούς τους κινδύνους πρέπει να στοχεύει σε μία δυναμική ισορροπία μεταξύ του ανθρώπου και του εργασιακού περιβάλλοντος, με βασική συντεταγμένη την προσαρμογή της εργασίας στον άνθρωπο, προσαρμογή που προϋποθέτει τη γνώμη των φυσιολογικών αλλά και παθολογικών μηχανισμών του ανθρώπινου οργανισμού. Οι κίνδυνοι αυτοί μπορεί να οφείλονται:

- στην οργάνωση εργασίας (π.χ. μονοτονία, βάρδιες κλπ)
- σε ψυχολογικούς παράγοντες (π.χ. ηθική παρενόχληση κλπ)
- σε εργονομικούς παράγοντες (π.χ. μη εργονομικός σχεδιασμός της θέσης εργασίας κλπ)
- σε αντίξοες συνθήκες εργασίας (π.χ. εργασίες με ακατάλληλο εξοπλισμό).

5.3. Διαδικαστικές φάσεις εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου

Η διαδικασία εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου ακολουθεί βασικές ενέργειες που οδηγούν στον εντοπισμό των πηγών κινδύνου, την εξακρίβωση, καθώς και τον ποσοτικό και ποιοτικό προσδιορισμό των βλαπτικών παραγόντων του εργασιακού περιβάλλοντος.

1. Εντοπισμός των πηγών κινδύνου (πρώτη φάση)

Αυτή η φάση περιλαμβάνει μια επιμελημένη και πλήρης καταγραφή της παραγωγικής διαδικασίας των υπό εξέταση χώρων ή θέσεων εργασίας. Η καταγραφή αφορά:

- Την καταγραφή της παραγωγικής διαδικασίας και ροής, την περιγραφή της παραγωγικής τεχνολογίας, των μηχανών, των εγκαταστάσεων, των χρησιμοποιούμενων υλών και ουσιών, των διαδικασιών συντήρησης των μηχανών και των εγκαταστάσεων, την επεξεργασία και διάθεση των αποβλήτων καθώς και την εσωτερική και εξωτερική διακίνηση των φορτίων και των προϊόντων.
- Τον προορισμό χρήσης των χώρων εργασίας
- Τα κτιριακά χαρακτηριστικά του εργασιακού χώρου
- Τα χαρακτηριστικά των εργαζομένων στα υπό εξέταση τμήματα της παραγωγικής διαδικασίας
- Τις πληροφορίες που προέρχονται από την ιατρική παρακολούθηση, εάν και εφόσον παρέχεται, καθώς και αυτές που σχετίζονται με τα εργατικά ατυχήματα και τις επαγγελματικές ασθένειες.

Αυτή η καταγραφή της παραγωγικής διαδικασίας και του τεχνολογικού κύκλου παρέχοντας μια ολοκληρωμένη γνώση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, επιτρέπει τον εντοπισμό των πηγών κινδύνου για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων.

Για να επιτευχθεί μια ουσιαστική και όχι τυπική καταγραφή των παραγωγικών διαδικασιών είναι απαραίτητη η άντληση πληροφοριών από τους εργαζομένους σχετικά με τις πραγματικές συνθήκες που επικρατούν στον εργασιακό χώρο.

2. Εξακρίβωση των κινδύνων έκθεσης

Η εξακρίβωση των κινδύνων έκθεσης αποτελεί εκείνη την διαδικασία η οποία μας επιτρέπει να προσδιορίσουμε ποιοτικά τους βλαπτικούς παράγοντες στους οποίους εκτίθενται οι εργαζόμενοι. Ως εκ τούτου εξετάζουμε και καταγράφουμε:

1. Τον τρόπο λειτουργίας καθώς και την μορφή της παραγωγικής δραστηριότητας.
2. Την οργάνωση της παραγωγικής δραστηριότητας στο υπό εξέταση εργασιακό περιβάλλον.
3. Τη λήψη ή μη μέτρων προστασίας και πρόληψης για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων.
4. Την άποψη των εργαζομένων για τις συνθήκες που επικρατούν στον εργασιακό χώρο στον οποίο εργάζονται καθώς και τις ανοφορές του για τις επιπτώσεις των βλαπτικών στην κατάσταση της υγείας τους.

Στην υλοποίηση της συγκεκριμένης κατεύθυνσης ο ρόλος της Επιτροπής Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας είναι αναντικατάστατος. Η Επιτροπή Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας μπορεί αντικειμενικά να εξελιχθεί σε πόλο συγκέντρωσης της εμπειρίας των εργαζομένων. Ταυτόχρονα μπορεί να αναδείξει επικίνδυνες πρακτικές που υπάρχουν στη ζωή της επιχείρησης και τις οποίες αποκρύπτει ο εργοδότης για ευνόητους λόγους.

5.4. Εκτίμηση των κινδύνων έκθεσης (τρίτη φάση)

Η εκτίμηση των κινδύνων έκθεσης που καταγράφηκαν και εξακριβώθηκαν στις δύο προηγούμενες φάσεις ανάλυσης του εργασιακού περιβάλλοντος (φάση 1^η και φάση 2^η), υλοποιείται δια μέσου:

1. Του ελέγχου της εφαρμογής των κανόνων ασφαλείας.
2. Του ελέγχου των «αποδεκτών» για την υγεία και ασφάλεια συνθηκών εργασίας, αναφορικά με την κείμενη νομοθεσία.
3. Του ποσοτικού προσδιορισμού των βλαπτικών παραγόντων του εργασιακού περιβάλλοντος και των επιπτώσεών του στην υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων, με την διεξαγωγή τόσο στοχευμένων μετρήσεων όσο και στοχευμένων ιατρικών εξετάσεων.

Ο ποσοτικός προσδιορισμός αποτελεί το πιο κρίσιμο στάδιο κάθε διαδικασίας εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου. Η αποτίμηση μιας βασικής παραμέτρου του ποσοτικού προσδιορισμού, η οποία είναι η σοβαρότητα των συνεπειών από κάθε πηγή κινδύνου δεν αποτελεί μια απλή, ουδέτερη, τεχνοκρατική διαδικασία. Ο ταξικός προσανατολισμός της εκτίμησης επιδρά στο αποτέλεσμα της. Το αποτέλεσμα της εκτίμησης εξαρτάται στην πράξη από ένα πλήθος παραγόντων που καθορίζουν την εργασία του Τεχνικού Ασφαλείας και του Ιατρού Εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

6. Φορείς που ασχολούνται με τα προβλήματα υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων

6.1. Η κατάρτιση στον τομέα υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας

Η κατάρτιση σε θέματα υγείας και ασφάλειας πρέπει να εντάσσεται στο πρόγραμμα συνεχούς κατάρτισης των εργαζομένων, να μην θεωρείται δευτερεύουσα κατάρτιση και πρέπει επίσης να πραγματοποιείται σε όλα τα επίπεδα. Για να είναι η κατάρτιση αποτελεσματική πρέπει να είναι ανάλογη της πραγματικής κατάστασης που επικρατεί στο χώρο εργασίας. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο ο υπεύθυνος για την κατάρτιση ή ο διοργανωτής να έχει μελετήσει προηγουμένως τις θέσεις εργασίας που πρέπει να καλυφθούν στους κύκλους μαθημάτων κατάρτισης.

Η μελέτη πρέπει να είναι :

- Ολοκληρωμένη: να λαμβάνει υπόψη κάθε πλευρά της πραγματικής κατάστασης.
- Πολυκλαδική: πρέπει να πραγματοποιούνται συνεδριάσεις με τη συμμετοχή όλων των σχετικών ατόμων, του προϊσταμένου της υπηρεσίας υγιεινής και ασφάλειας. Γενικά πρέπει να παρευρίσκονται όλα τα σχετικά άτομα ακόμα και αν οι πληροφορίες τους και οι γνώμες τους διαφέρουν.
- Συμμετοχική: Ο εργαζόμενος πρέπει να παίρνει ενεργά μέρος καθώς είναι ο μόνος που γνωρίζει ορισμένα στοιχεία που είναι σημαντικά για τον καθορισμό του περιεχομένου του προγράμματος και επειδή η συμμετοχή του στην πρακαταρκτική μελέτη θα του προϋδεάσει ευνοϊκά για τη συμμετοχή του στα μαθήματα κατάρτισης.

6.2. Ο ρόλος της επιτροπής των κοινωνικών υποθέσεων

Τα ζητήματα που αφορούν την υγιεινή και την ασφάλεια των εργαζομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξετάζονται από μόνιμη επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων, Απασχόλησης και Εργασιακού Περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με τον κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η επιτροπή αυτή είναι αρμόδια για θέματα που αφορούν κυρίως την βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας.

Την προστασία των εργαζομένων στο χώρο εργασίας κυρίως στον τομέα της υγείας, της υγιεινής και της ασφάλειας, την πολιτική απασχόλησης και ιδίως την πολιτική απασχόλησης των νέων.

Την πολιτική στον τομέα των μισθών, των συντάξεων και το σχηματισμό περιουσίας.

Την εναρμόνιση στον τομέα των επαγγελματικών προσόντων. Τις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών - μελών στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής κυρίως όσον αφορά το εργατικό δίκαιο και την εναρμόνιση της κοινωνικής νομοθεσίας.

Επιβεβαιώνεται ρητά ότι η κοινότητα και τα κράτη – μέλη έχουν ως στόχο να προωθήσουν την απασχόληση, την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας και την ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων που θα επιτρέψουν ένα υψηλό και διαρκές επίπεδο απασχόλησης και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

6.3. Το έργο της επιτροπής των κοινωνικών υποθέσεων για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων.

Προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που διατρέχουν λόγω της έκθεσής τους σε βιολογικούς παράγοντες κατά την εργασία.

Η επιτροπή κοινωνικών υποθέσεων του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου έχοντας υπόψη την κοινή θέση του συμβουλίου ενόψει της έγκρισης οδηγίας για την προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που συνδέονται με την έκθεσή τους σε βιολογικούς παράγοντες συνέστησε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να τροποποιήσει την κοινωνική θέση. Ως συνέπεια της έκθεσης των εργαζομένων σε βιολογικούς παράγοντες κατά την εργασία η υγεία και η ασφάλεια των μελών της οικογένειας των εργαζομένων ακόμα και των ατόμων που ζούν μαζί τους και η κοινωνία στην οποία ζούν και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον διακυβεύεται. Πρέπει λοιπόν να λαμβάνονται προληπτικά μέτρα κατά τα πρώτα στάδια του σχεδιασμού του τρόπου

εργασίας για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων που εκτίθενται σε βιολογικούς παράγοντες. Αυτό αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα το οποίο δεν μπορεί να υποτάσσεται σε οικονομικές σκοπιμότητες. Τέλος τα κράτη – μέλη πραγματοποιούν και δημοσιεύουν εθνικές στατιστικές για ασθένειες ή θανάτους που οφείλονται στην έκθεση σε βιολογικούς παράγοντες στον τόπο εργασίας τις οποίες γνωστοποιούν στην επιτροπή σε έξι τακτά διαστήματα.

6.4. Διευθέτηση του χρόνου εργασίας

Ο κάθε εργαζόμενος δικαιούται εγγυημένο κατώτατο επίπεδο αποδοχών καθώς και εβδομαδιαία περίοδος ανάπαυσης και ετήσιας άδειας αποδοχών. Εκτιμάται επίσης ότι ο εργαζόμενος δεν μπορεί να υποχρεωθεί να εκτελέσει εργασία κατά βάρδιες και συνεπώς ο εργοδότης να παρέχει τη δυνατότητα εναλλακτικής εργασίας εντός της επιχείρησης για εκείνους τους εργαζομένους που δεν επιθυμούν να εκτελούν εργασία κατά βάρδιες σε περίπτωση που μια επιχείρηση προβαίνει σε αλλαγές της οργάνωσης της εργασίας με την καθιέρωση ή την επέκταση νυχτερινής εργασίας.

Γενικά αναγνωρίζεται ότι η βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας και υγιεινής υγείας στον τόπο εργασίας αποτελεί στόχο που δεν θα πρέπει να υποβαθμίζεται για λόγους καθαρά οικονομικούς.

Αυτό πηγάζει από την εξής διατύπωση ότι πολλοί εργαζόμενοι υποχρεούνται να εργάζονται αυξημένο αριθμό ωρών προκειμένου να εξασφαλίσουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο εισοδήματος έστω και αν οι απαιτήσεις και η διάρκεια μιας τέτοιας εργασίας μπορεί να έχουν επιπτώσεις στην υγεία τους και στην ασφάλειά τους. Επιπλέον περιλαμβάνεται η αιτιολογική έκθεση η οποία αναλύει το θέμα του χρόνου εργασίας ως μια από τις βασικότερες και πλέον σύνθετες πτυχές της πολιτικής στον τομέα της εργασίας.

6.5. Επιθεωρητές Εργασίας

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει λόγος για τους Επιθεωρητές Εργασίας και τους ελέγχους που ασκούν στο εργασιακό περιβάλλον. Μέχρι σήμερα οι Επιθεωρητές Εργασίας υπάγονται στις κατά τόπους Νομαρχίες με νόμο που ψηφίστηκε στη Βουλή.

Ο Νόμος αυτός υλοποιεί σε σημαντικό βαθμό τον κυρίαρχο στόχο που είχαν θέσει οι Τεχνικοί – Υγειονομικοί Επιθεωρητές για την επαναφορά του Συστήματος Επιθεώρησης Εργασίας, υπό τον έλεγχο του Υπ'. Εργασίας, με παράλληλη αναβάθμιση των υπηρεσιών και των Επιθεωρητών. Έτσι, συνίσταται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων υπηρεσία με τον τίτλο 'Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας' (ΣΕΠΕ) υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό Εργασίας. Συνίσταται, επίσης, μία θέση μετακλητού Ειδικού Γραμματέα, το οποίο προΐσταται της υπηρεσίας αυτής. Το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας έχει ως έργο:

- Την επίβλεψη και τον έλεγχο της εφαρμογής των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας.
- Την έρευνα, ανακάλυψη και δίωξη, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, των παραβατών της εργατικής νομοθεσίας.
- Την έρευνα, ανακάλυψη και δίωξη, παράλληλα και ανεξάρτητα από τις αστυνομικές αρχές, της παράνομης απασχόλησης.
- Την έρευνα παράλληλα και ανεξάρτητα από τους ασφαλιστικούς οργανισμούς της ασφαλιστικής κάλυψης των εργαζομένων.
- Την παροχή πληροφοριών, συμβουλών και υποδείξεων προς τους εργοδότες και εργαζόμενους, σχετικά με τα πλέον αποτελεσματικά μέσα για την τήρηση των νομίμων διατάξεων.
- Την αναφορά προς τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων των ελλείψεων ή παραλείψεων που δεν καλύπτονται από την ισχύουσα νομοθεσία, καθώς και τυχόν προβλημάτων που δημιουργούνται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας.

Το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας συγκροτείται από τον Ειδικό Γραμματέα, ο οποίος προΐσταται αυτής και από τους Επιθεωρητές Εργασίας, Τεχνικούς Επιθεωρητές Εργασίας και Υγειονομικούς Επιθεωρητές. Οι Κοινωνικοί, Τεχνικοί και Υγειονομικοί Επιθεωρητές έχουν τις εξής αρμοδιότητες.

Α) Οι Κοινωνικοί Επιθεωρητές Εργασίας διενεργούν ελέγχους για την εφαρμογή κυρίως της γενικής προστατευτικής εργατικής νομοθεσίας και παρέχουν συμβουλές, οδηγίες και υποδείξεις στους εργαζόμενους και εργοδότες για την

αποτελεσματικότερη εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας. Ερευνούν επίσης την ασφαλιστική κάλυψη των εργαζομένων και τη νόμιμη απασχόλησή τους.

Β) Οι Τεχνικοί Επιθεωρητές Εργασίας διενεργούν ελέγχους για την εφαρμογή κυρίως της γενικής προστατευτικής εργατικής νομοθεσίας για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων, ερευνούν τις αιτίες των σοβαρών και θανατηφόρων εργατικών ατυχημάτων και υποδεικνύουν μέτρα για την αποφυγή επανάληψής τους και τέλος, παρέχουν συμβουλές, οδηγίες και υποδείξεις στους εργαζόμενους και στους εργοδότες για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας.

Γ) Οι Υγειονομικοί επιθεωρητές Εργασίας διενεργούν ελέγχους για την εφαρμογή κυρίως της εργατικής νομοθεσίας για την υγεία των εργαζομένων, ερευνούν τη φύση και τις αιτίες των επαγγελματικών νόσων, υποδεικνύουν μέτρα για τη διαφύλαξη της υγείας των εργαζομένων και παρέχουν συμβουλές, οδηγίες και υποδείξεις στους εργαζόμενους και στους εργοδότες για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας.

6.6. Σοβαρά και θανατηφόρα ατυχήματα – Τεχνικοί Επιθεωρητές

Στις περιπτώσεις των πού σοβαρών και θανατηφόρων ατυχημάτων είναι απαραίτητη η άμεση παρουσία των Τεχνικών Επιθεωρητών Εργασίας.

Η άμεση παρουσία του Επιθεωρητή επιβεβαιώνει όχι μόνο το ενδιαφέρον της πολιτείας για τα θέματα πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου, αλλά είναι ακόμη απαραίτητα, τόσο γιατί μπορεί να υφίσταται η ανάγκη υποδείξεων εκ μέρους του Επιθεωρητή για την άμεση λήψη μέτρων προς αποτροπή κάτω από τις οποίες συνέβη το ατύχημα.

Στις περιπτώσεις πού σοβαρών ή θανατηφόρων ατυχημάτων ο Επιθεωρητής έχει επιπλέον τις εξής υποχρεώσεις:

1. Να αναγγέλει αμέσως το ατύχημα στη Γενική Διεύθυνση Συνθηκών και Υγιεινής της Εργασίας.
2. Να συντάσσει έκθεση αυτοψίας, το συντομότερο δυνατόν και να διαβιβάζει αντίγραφο της στη Γενική Διεύθυνση Συνθηκών και Υγιεινής της Εργασίας.

3. Να συντάσσει ειδική αναφορά για την επιχείρηση στην οποία συνέβη το ατύχημα, εφόσον ζητηθεί γραπτά ή προφορικά από τη Γενική Διεύθυνση Συνθηκών και Υγιεινής της Εργασίας, στην οποία:

- Θα αναφέρονται οι ημερομηνίες των ελέγχων, της τελευταίας προ του ατυχήματος διενέργειας, περιγραφή των συστάσεων που είχαν γίνει ή θα υποβάλλονται τα δελτία ελέγχου.
- Θα αναφέρονται τα μέτρα στα οποία συμμορφώθηκε η επιχείρηση κατά την τελευταία διενέργεια και τις κυρώσεις που της έχουν επιβληθεί για τυχόν μη συμμόρφωσή της.
- Θα γίνεται γενική αξιολόγηση των συνθηκών εργασίας στην επιχείρηση.
- Θα γίνονται προτάσεις για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας στην επιχείρηση.

Στις περιπτώσεις των ατυχημάτων, για τα οποία συντάσσεται έκθεση αυτοψίας, αυτή περιλαμβάνει:

A) Περιγραφή των εργασιών που εκτελούσε ο παθών μόνος του ή με την συνεργασία άλλων ατόμων, καθώς επίσης και περιγραφή των μέσων ή υλικών που χρησιμοποιούνταν στον τόπο του ατυχήματος. Η περιγραφή θα στηρίζεται στα ευρήματα και τις διαπιστώσεις κατά την αυτοψία, καθώς επίσης και στις μαρτυρίες.

B) Περιγραφή των ενεργειών του παθόντα τη στιγμή του ατυχήματος.

Γ) Επισήμανση των επικίνδυνων καταστάσεων και των επικίνδυνων ενεργειών που συνεισέφεραν στο ατύχημα.

Εκτός των εκθέσεων αυτοψίας για τα πολύ σοβαρά ή θανατηφόρα ατυχήματα, αντίγραφα των οποίων στέλνονται στις ανακριτικές αρχές, οι δικαστικές αρχές έχουν βεβαίως το δικαίωμα να ζητούν και άλλες εκθέσεις αυτοψίας.

6.7. Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, που είναι ο άμεσος ασφαλιστικός φορέας των εργαζομένων, μετά από γνωμοδοτήσεις διαφόρων υπηρεσιακών συμβουλίων έχει εκδώσει διάφορες αποφάσεις, σύμφωνα με τις οποίες έχουν

κωδικοποιηθεί τα εργατικά ατυχήματα ή οι επαγγελματικές ασθένειες και ακόμη, έχουν διασαφηνιστεί το μέγεθος και η χρονική διάρκεια της βλάβης που υπέστη ο ασφαλισμένος κατά τη διάρκεια της εργασίας του, ώστε να εκδοθούν τα νοσήλεια ή χρηματική αποζημίωση.

Εκτός από τις γενικές υγειονομικές υπηρεσίες το ΙΚΑ διαθέτει το Κεντρο Διάγνωσης και Ιατρικής της Εργασίας και το Συμβούλιο Κρίσης Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων.

6.8. Φορείς που ασχολούνται με το πρόβλημα της υγείας

6.8.1. Συμβούλιο Κρίσεως Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων

Μία άλλη βασική υπηρεσία που διαθέτει το ΙΚΑ για την προστασία της υγείας των εργαζομένων είναι και το Συμβούλιο Κρίσης Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων. Το Συμβούλιο αυτό, που αποτελείται από ανώτερους υπαλλήλους της Διοικητικής Υπηρεσίας του ΙΚΑ, κρίνει ποιο από τα επαγγέλματα που εμφανίζονται στην αγορά και απασχολούνται σε αυτά εργαζόμενοι που εμπίπτουν στην ασφάλεια του ΙΚΑ, τηρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηρισθούν ΒΑΡΕΑ και ΑΝΘΥΓΙΕΙΝΑ. Επαγγέλματα που ξεπερνούν τα όρια που θέτει το Συμβούλιο και πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηρισθούν βαρέα και ανθυγιεινά, δημιουργούν μια ξεχωριστή κατηγορία επαγγελμάτων και επομένως, οι απασχολούμενοι σ' αυτά απολαμβάνουν κάποια ιδιαίτερη μεταχείριση.

Τέλος, το ΙΚΑ συλλέγει στοιχεία που αφορούν κατανομές αριθμών παθήσεων και ατυχημάτων. Τα στοιχεία αυτά βέβαια δεν είναι πλήρη διότι πολλά περιστατικά δεν φτάνουν μέχρι το ΙΚΑ αλλά επιλύονται άμεσα μεταξύ εργοδότη και παθόντος εργάτη. Τα στοιχεία αυτά ισχύουν για γενικές περιπτώσεις ατυχημάτων που παρουσιάζουν μεγάλη συχνότητα εμφάνισης ενώ για ειδικές περιπτώσεις παθήσεων δεν υπάρχουν καθόλου στοιχεία.

Εξάλλου, αφού το ΙΚΑ είναι ο άμεσος ασφαλιστικός φορέας των εργαζομένων, πρέπει να φροντίζει παράλληλα για την ενημέρωση και την εκπαίδευση των εργατών πάνω σε θέματα προφύλαξης και ασφάλειας κατά τη διάρκεια της εργασίας.

6.9. Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας

Εκτός από το Υπουργείο Εργασίας, το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων και το Υπουργείο Βιομηχανίας υπάρχουν και διάφοροι άλλοι φορείς που ασχολούνται με το πρόβλημα της υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας. Ένας από αυτούς είναι οι συνδικαλιστικοί φορείς των εργαζομένων. Η δράση των συνδικαλιστικών φορέων στον τομέα του ελέγχου και της επιβολής μέτρων για την προστασία της υγείας των εργαζομένων είναι αναντικατάστατη και δεν μπορεί να την υποκαταστήσει ούτε η πιο αποτελεσματική επιθεώρηση εργασίας.

Το συνδικάτο μπορεί να έχει αποφασιστική γνώμη για τα ζητήματα προσωπικού, της λειτουργίας του Συνεργείου Ασφαλείας και της Υγιεινής Υπηρεσίας στο εργοστάσιο, γιατί συχνά, κάτω από την πίεση του εργοδότη τα παραπάνω όργανα δεν μπορούν να εκτελούν με πλήρη ελευθερία τα καθήκοντα τους. Ακόμα και ο μικρός προϋπολογισμός μπορεί να κάνει αδύνατη ή ανεπαρκή τη λειτουργία τους. Ένα σημαντικό όργανο των συνδικαλιστικών φορέων είναι και το Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

7. Πρόληψη εργατικών ατυχημάτων

7.1. Πρώτες βοήθειες στον εργασιακό χώρο

Ο εξοπλισμός και το υλικό για τις πρώτες βοήθειες θα πρέπει να παρέχονται άμεσα για την αντιμετώπιση τραυματισμών και ασθενειών σε όλους τους εργασιακούς χώρους. Σε αυτό τον εξοπλισμό περιλαμβάνονται, φαρμακευτικό υλικό για την παροχή πρώτων βοηθειών και ένα άτομο με γνώσεις πάνω στις πρώτες βοήθειες και είναι απαραίτητο να βρίσκεται στο χώρο της επιχείρησης. Επίσης, στους χώρους εργασίας που ο αριθμός των εργαζομένων υπερβαίνει τους εκατό πρέπει να προβλέπεται ένας ή περισσότεροι χώροι πρώτων βοηθειών. Χώρος πρώτων βοηθειών πρέπει επίσης να προβλέπεται και στους λοιπούς χώρους εργασίας όπου ο τύπος της δραστηριότητας που αναπτύσσεται εκεί και η συχνότητα των ατυχημάτων το απαιτούν. Οι χώροι που προορίζονται για την παροχή πρώτων βοηθειών πρέπει να είναι εξοπλισμένοι με τις απαραίτητες εγκαταστάσεις και υλικά πρώτων βοηθειών, να διαθέτουν τρεχούμενο νερό, να εξυπηρετούνται από ένα ή περισσότερα εντεταλμένα και ειδικά εκπαιδευμένα για την παροχή πρώτων βοηθειών άτομα και να επιτρέπουν την άνετη είσοδο τραυματιοφορέων και φορειών. Τέλος το υλικό πρώτων βοηθειών θα πρέπει να διατίθεται στους χώρους που αυτό απαιτείται λόγω των συνθηκών εργασίας. Το υλικό θα πρέπει να φέρει κατάλληλη σήμανση και η πρόσβαση σ' αυτό να είναι ευχερής.

7.2. Μετακινήσεις στο χώρο εργασίας

Διάδρομοι κυκλοφορίας

Οι διάδρομοι κυκλοφορίας στους οποίους περιλαμβάνονται και τα κλιμακοστάσια, μόνιμες σκάλες και οι αποβάθρες πρέπει να σχεδιάζονται και να κατασκευάζονται έτσι ώστε οι πεζοί ή τα οχήματα να μπορούν να τις χρησιμοποιούν εύκολα με πλήρη ασφάλεια και σύμφωνα με τον προορισμό τους.

Από την χρήση διαδρόμων κυκλοφορίας δεν πρέπει να δημιουργείται κίνδυνος για τους εργαζομένους που ασχολούνται κοντά σε αυτούς.

Ο υπολογισμός των διαστάσεων των διαδρόμων κυκλοφορίας προσώπων ή και εμπορευμάτων πρέπει να γίνεται με βάση τον αναμενόμενο αριθμό χρηστών και το είδος της επιχείρησης. Εφόσον χρησιμοποιούνται μεταφορικά μέσα σε αυτούς τους διαδρόμους κυκλοφορίας πρέπει να βρίσκονται σε αρκετή απόσταση από διαβάσεις πεζών, διαδρόμους και κλιμακοστάσια.

Εφόσον η χρήση και ο εξοπλισμός των χώρων το απαιτούν για την εξασφάλιση της προστασίας των εργαζομένων πρέπει να τοποθετείται σε εμφανές σημείο το σχεδιάγραμμα των διαδρομών κυκλοφορίας.

7.3. Διαστάσεις και όγκος αέρα των χώρων εργασίας

Οι χώροι εργασίας πρέπει να έχουν επιφάνεια, ύψος και όγκο αέρα που να επιτρέπουν στους εργαζομένους να εκτέλουν την εργασία τους χωρίς κίνδυνο για την ασφάλεια, την υγεία και την ευεξία τους. Οι διαστάσεις των χώρων εργασίας πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των εργασιών κανονικής λειτουργίας καθώς και στις ανάγκες κυκλοφορίας ανθρώπων και μηχανικών μέσων διακίνησης των υλικών και συντήρησης καθαρισμού των ίδιων χώρων. Οι διαστάσεις της ελεύθερης μη κατειλημμένης από έπιπλα ή εξοπλισμό επιφάνειας της θέσης εργασίας πρέπει να υπολογίζεται έτσι ώστε οι εργαζόμενοι να έχουν αρκετή ελευθερία κίνησης για τις δραστηριότητές τους. Η ελάχιστη επιτρεπόμενη ελεύθερη επιφάνεια κίνησης στη θέση εργασίας πρέπει να είναι 1.50 τετραγωνικά μέτρα. Το πλάτος της ελεύθερης αυτής επιφάνειας δεν πρέπει σε κανένα σημείο να είναι μικρότερο των 0,70 μέτρων. Αν οι παραπάνω προβλέψεις δεν μπορούν να τηρηθούν για λόγους που αφορούν τη συγκεκριμένη θέση εργασίας ο εργοδότης πρέπει να παρέχει κοντά στη θέση εργασίας μια άλλη επαρκή επιφάνεια κίνησης.

7.4. Εκπαίδευση και ειδίκευση στους εργαζομένους της επιχείρησης

Έχει αποδειχθεί στην πράξη ότι όσο τέλειο εξοπλισμό και αν διαθέτει μια επιχείρηση, όσο τέλειες και πλήρεις διαδικασίες και αν έχει διαμορφώσει, δεν έχει πετύχει πολλά πράγματα στον τομέα της υγείας και ασφάλειας στην εργασία, αν αυτές δεν έχουν γίνει κτήμα όλων των εργαζομένων και η ασφάλεια, συνείδηση και βίωμα καθημερινό.

Αυτό επιτυγχάνεται κυρίως με την εκπαίδευση, η οποία πρέπει να είναι διαρκής όχι μόνο γιατί κάθε τι νέο πρέπει να διδάσκεται αλλά γιατί η επανάληψη είναι απαραίτητη για τη συνεχή εγρήγορση στα θέματα ασφαλείας.

7.5. Τακτικά προγράμματα εκπαίδευσης

Σε πολύ βασικές διαδικασίες υγείας και ασφάλειας κρίνεται σκόπιμο να πραγματοποιούνται τακτικά προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης για να διατηρείται σε επίπεδο υψηλής ετοιμότητας στους εργαζομένους. Τέτοιες διαδικασίες είναι οι πρακτικές πυρόσβεσης, οι πρώτες βοήθειες και οι εικονικές ασκήσεις έκτακτης ανάγκης.

Προγράμματα έκτακτης εκπαίδευσης

Καλύπτουν ανάγκες που δεν περιλαμβάνονται στα τακτικά προγράμματα εκπαίδευσης όπως:

- Επανεκπαίδευση σε διαδικασίες παραγωγής
- Ενημέρωση σε νέες διαδικασίες παραγωγής
- Εξελίξεις στους κανόνες και πρακτικές ασφαλείας
- Ανακοινώσεις σεμιναρίων, διαλέξεων εντός και εκτός Ελλάδος.

7.6. Επιλογή των μηχανών – Προδιαγραφές ασφαλείας

Τα προβλεπόμενα μέτρα που εισάγει ο κατασκευαστής πρέπει να έχουν σαν στόχο την εξάλειψη των κινδύνων ατυχήματος κατά την προβλεπόμενη διάρκεια ζωής της μηχανής συμπεριλαμβανομένων των φάσεων συναρμολόγησης και αποσυναρμολόγησης ακόμη και στην περίπτωση που οι κίνδυνοι ατυχημάτων από ανωμαλίες αλλά προβλέψιμες καταστάσεις.

Κατά την επιλογή των καταλληλότερων λύσεων ο κατασκευαστής θα πρέπει να εφαρμόζει τις ακόλουθες αρχές με τη σειρά που αναφέρονται:

- 1) Να εξαλείφει ή να μειώνει τους κινδύνους εξαντλώντας κάθε δυνατότητα συστημάτων ασφαλείας στο σχεδιασμό και την κατασκευή της μηχανής.

- 2) Να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα προστασίας για τους κινδύνους που δεν μπορούν να εξαιρεθούν.
- 3) Να πληροφορεί τους χρήστες για τους κινδύνους αυτούς.

7.7. Μαρτυρίες για το ατύχημα

Το συντομότερο δυνατό, πρέπει να εξετασθεί ο παθών, ο προϊστάμενος του και οι αυτόπτες μάρτυρες, για να γίνουν γνωστές οι συνθήκες και οι λόγοι που προκαλούν το ατύχημα.

Ο χρόνος, όσον αφορά στην εξέταση, έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί με την παρέλευσή του οι αντικειμενικές κρίσεις και απόψεις παραχωρούν τη θέση τους σε άλλες υποκειμενικές ή δημιουργήματα της φαντασίας. Οι μαρτυρίες θεωρούνται το βασικότερο τμήμα της διεύρυνσης του ατυχήματος.

7.8. Το φως της ημέρας

Το τεχνητό φως δεν είναι τόσο καλό όσο το φως της ημέρας, αλλά το φως της μέρας αλλάζει ανάλογα με τις εποχές και τις καιρικές συνθήκες. Συνεπώς η ποσότητα του φωτισμού που απαιτείται πρέπει να προσδιορίζεται ανεξάρτητα από την ποσότητα φυσικού φωτισμού.

Στο χώρο εργασίας πρέπει να φθάνει επαρκής φωτισμός και να μη σκιάζεται από κάποιο τμήμα μηχανικής. Αυτό ισχύει τόσο για το φως της μέρας όσο και για τον τεχνικό φωτισμό.

Είναι σημαντικό να υπάρχει όσο το δυνατό περισσότερος φυσικός φωτισμός. Δεν πρέπει το αποθηκευμένο υλικό να τοποθετείται σε σημεία όπου μπορεί να εμποδίζεται το φως της ημέρας. Τα παράθυρα πρέπει να διατηρούνται καθαρά στο εσωτερικό και εξωτερικό μέρος τους. Εάν το παράθυρο βλέπει σε τοίχο, αυτός πρέπει να είναι βαμμένος άσπρος για να αντανακλά περισσότερο το φως της ημέρας στο χώρο εργασίας.

7.9. Τεχνητός φωτισμός οδεύσεων διαφυγής

Πηγές φωτισμού

Ο τεχνητός φωτισμός πρέπει να τροφοδοτείται από σίγουρες πηγές ενέργειας όπως είναι το ηλεκτρικό ρεύμα. Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση φωτιστικών σωμάτων που λειτουργούν με συσσωρευτές και η χρήση των φορητών στοιχείων για τον κανονικό φωτισμό των οδεύσεων διαφυγής όμως επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν ως βοηθητική πηγή ενέργειας για τον φωτισμό ασφαλείας. Απαγορεύεται να χρησιμοποιούνται φωσφορίζοντα ή αντανακλαστικά του φωτός στοιχεία ως υποκατάστατα των απαιτούμενων ηλεκτρικών φωτιστικών σωμάτων.

▪ Φωτισμός ασφαλείας

Για κάθε κτίριο όπου σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις του απαιτείται φωτισμός ασφαλείας οδεύσεων διαφυγής πρέπει να πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. Η διακοπή του φωτισμού στη διάρκεια αλλαγής από μια πηγή ενέργειας σε άλλη πρέπει να είναι ελάχιστη.
2. Ο φωτισμός ασφαλείας πρέπει να τροφοδοτείται από σίγουρη εφεδρική πηγή ενέργειας έτσι ώστε να εξασφαλίζεται σε όλα τα σημεία του δαπέδου των οδεύσεων διαφυγής.
3. Το σύστημα του φωτισμού ασφαλείας πρέπει να διατηρεί τον προβλεπόμενο φωτισμό για μιάμιση τουλάχιστον ώρα σε περίπτωση του κανονικού φωτισμού.

7.10. Καθορισμός των αιτιών του ατυχήματος

Πρέπει να γίνει όταν έχει φωτιστεί κάθε σημείο που έχει σχέση με το γεγονός, όταν δηλαδή αυτό παρουσιάζεται απόλυτα διευρυμένο και έχουν απαντηθεί όλα τα ερωτηματικά που δημιουργήσε. Το στάδιο αυτό πρέπει να εκτελεσθεί με αντικειμενικότητα και χωρίς να παραληφθεί κανένα από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν κατά τα προηγούμενα στάδια διερεύνησης.

- **Εισηγήσεις:** Οι εισηγήσεις πρέπει να περιλαμβάνουν οτιδήποτε πρέπει να γίνει ή να μη γίνει ώστε να αποφευχθεί ένα παρόμοιο ατύχημα στο μέλλον.

- **Ανάλυση ατυχημάτων:** Για την ανάλυση των αιτιών των ατυχημάτων μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα στατιστικά στοιχεία για να διαπιστωθεί αν υπάρχουν τάσεις πρόκλησης πολλών ατυχημάτων από τον ίδιο τον εργαζόμενο ή στον ίδιο χώρο εργασίας ή στο ίδιο μηχάνημα. Οι ενέργειες αυτές βοηθούν για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων όσων αφορά στην πρόληψη των ατυχημάτων.

Επειδή, όμως, η εφαρμογή τέτοιων μεθόδων ανάλυσης για την πρόληψη των ατυχημάτων δεν είναι πρακτικά δυνατή, παρά μόνο σε επιχειρήσεις μεγάλης δυναμικότητας, είναι απαραίτητη η δημιουργία και η ύπαρξη κάποιου κεντρικού κρατικού φορέα για πρόληψη των ατυχημάτων, ο οποίος σήμερα είναι οι Επιθεωρητές Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας, αλλά και το Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.). Η δράση τους δεν περιορίζεται απλά στον έλεγχο εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας, αλλά και στην πρόληψη για τον περιορισμό των αιτιών που δημιουργούν εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες.

7.11. Διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών εργασίας

Για την αποφυγή των ατυχημάτων πρέπει, μεταξύ άλλων, να εξασφαλιστούν και ασφαλείς συνθήκες και χώροι εργασίας. Αυτό επιτυγχάνεται:

1. Με την τοποθέτηση προστατευτικών καλλυμάτων στα κινούμενα μέρη των μηχανημάτων σε περίπτωση που ο χειριστής, λόγω αφηρημάδας ή απειρίας ή άλλων αιτιών, εκτεθεί στα κινούμενα μέρη του μηχανήματος να προστατευτεί και να αποτραπεί το ατύχημα.
2. Με το να μην υπάρχουν υπερβολικές θερμοκρασίες στους χώρους εργασίας, καπνοί, αναθυμιάσεις και σκόνες. Επίσης, δεν πρέπει να υπάρχουν επικίνδυνες ουσίες ή υλικά χωρίς να έχουν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα ασφαλείας. Να καταβάλλεται φροντίδα για τον καλό αερισμό και φωτισμό των χώρων εργασίας.
3. Με το να είναι οι χώροι εργασίας καθαροί από σκουπίδια, μάζα και άλλα αντικείμενα και να μην υπάρχουν λάκκοι ή ακάλυπτα ανοίγματα στους χώρους εργασίας, τα οποία παρεμποδίζουν την ασφαλή διακίνηση των εργαζομένων. Γενικά, οι χώροι να μην έχουν ελλείψεις ή ανασφαλείς

καταστάσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να προκαλέσουν ατύχημα κατά τη διάρκεια της εργασίας.

4. Επειδή, όμως, όσο ασφαλείς και αν γίνουν οι χώροι εργασίας, υπάρχει πάντοτε κάποια πιθανότητα τραυματισμού ή ατυχήματος, θα πρέπει οι εργαζόμενοι, ανάλογα με τους κινδύνους που υπάρχουν, να εφοδιάζονται με ατομικά μέσα προστασίας, όπως κράνη, γυαλιά ασφαλείας, ειδικά υποδήματα, γάντια και ζώνες ασφαλείας, για την αποφυγή πτώσης σε περίπτωση εργασιών σε ψηλά σημεία.

Υπάρχουν και άλλα μέσα προστασίας, αλλά τα παραπάνω είναι τα βασικότερα.

7.11.1 Ασφαλείς Μέθοδοι και Διαδικασίες Εργασίας

Για τις ασφαλείς μεθόδους και διαδικασίες εργασίας κατά την εκτέλεση των διαφόρων εργασιών μπορούν να γίνουν τα εξής:

1) Να εκπονηθούν οδηγίες για όλες τις εργασίες και κυρίως τις έκτακτες, οι οποίες θα καθορίζουν τον ασφαλή και σωστό τρόπο εκτέλεσης του. Οι οδηγίες αυτές, που συνήθως λέγονται αναλύσεις ασφαλούς εργασίας, περιλαμβάνουν τους κινδύνους ατυχήματος για κάθε στάδιο εργασίας, τα μέσα ασφαλείας που πρέπει να λαμβάνονται, τις ενέργειες που πρέπει να γίνονται, τις μεθόδους που πρέπει να ακολουθούνται. Τα εργαλεία που πρέπει να χρησιμοποιούνται και τα ατομικά μέσα προστασίας των εργαζομένων που πρέπει να χρησιμοποιούν. Για την εκπόνηση των οδηγιών αυτών θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και τυχόν ατυχήματα που έχουν συμβεί στο εργοστάσιο ή σε παρόμοια εργοστάσια κατά την εκτέλεση των εργασιών που θα καλύπτουν οι οδηγίες.

2) Να συνταχθούν κανονισμοί ασφαλείας που θα καθορίζουν τι πρέπει να κάνουν και τι δεν πρέπει να κάνουν οι εργαζόμενοι για να αποφεύγονται τα εργατικά ατυχήματα.

3) Να εκπαιδευτούν οι εργαζόμενοι για να μάθουν τις ασφαλείς διαδικασίες και μεθόδους εργασίας, καθώς και τη χρήση των ατομικών μέσων προστασίας, κυρίως δε να συνειδητοποιήσουν τι να αποφεύγουν και τι να προσέχουν προκειμένου να αποφευχθεί το εργατικό ατύχημα.

Η εκπαίδευση των εργαζομένων μπορεί να περιλαμβάνει τα εξής:

i) Εκπαίδευση στην βιομηχανία: Σήμερα, όλο και περισσότερες μεγάλες βιομηχανικές μονάδες εισάγουν το θεσμό των μαθημάτων πρόληψης ατυχημάτων. Πιο διαδεδομένα είναι τα μαθήματα πυρασφάλειας, που γίνονται με τη συνεργασία της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας. Σε όλες τις περιπτώσεις, το περιεχόμενο και η έκταση των μαθημάτων καθορίζεται από κάθε επιχείρηση και δεν υπάρχει φορέας για να ελέγχει τις παρεχόμενες γνώσεις και το προσωπικό που παρακολούθησε.

Προτείνεται η εκτύπωση φυλλαδίων με οδηγίες ασφαλείας για κάθε επιμέρους δραστηριότητα στους βιομηχανικούς χώρους και η υποχρέωση των επιχειρήσεων να πραγματοποιούν κάθε χρόνο ξεχωριστούς κλάδους μαθημάτων για κάθε δραστηριότητα. Επίσης, ιδιαίτερα αποτελεσματική είναι και η προβολή συγκεκριμένου έργου πριν από την έναρξη της εργασίας. Σε αυτές τις συγκεντρώσεις μπορούν να προβάλλονται κινηματογραφικές ταινίες, διαφάνειες και να γίνονται επιδείξεις, διαλέξεις και ασκήσεις.

ii) Εκπαίδευση των στελεχών: Στη χώρα μας υπάρχει η δυνατότητα για συστηματική εκπαίδευση των στελεχών για την πρόληψη των ατυχημάτων είτε μέσα στο εργοστάσιο είτε έξω από αυτό. Διάφορα σεμινάρια γίνονται κατα καιρούς στην Αθήνα από διάφορους φορείς, όπως το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, τον Σύνδεσμο Ελλήνων Βιομηχάνων, τα αρμόδια Υπουργεία. Επίσης, ειδικά μαθήματα και διαλέξεις σχετικά με την εργασιακή ασφάλεια και την πρόληψη των ατυχημάτων γίνονται σε μερικά Πανεπιστήμια του εξωτερικού, όπου όμως το κόστος συμμετοχής είναι αρκετά υψηλό, με αποτέλεσμα μόνο μερικές μεγάλες εταιρείες της χώρας μας να έχουν τη δυνατότητα να στέλνουν στελέχη τους για εκπαίδευση.

7.11.2. Υποκίνηση Ενδιαφέροντος Εργαζομένων

Εκτός από την εξασφάλιση ασφαλών χώρων εργασίας και την εκπαίδευση του προσωπικού σε θέματα πρόληψης ατυχημάτων, ένα άλλο ενδιαφέρον θέμα είναι η υποκίνηση του ενδιαφέροντος του προσωπικού για τα θέματα ασφαλείας. Αν δεν εξασφαλιστεί αυτό, τότε ούτε οι χώροι εργασίας θα γίνουν ασφαλείς, ούτε η εκπαίδευση των εργαζομένων στην πρόληψη των ατυχημάτων θα αποδώσει, τα δε ατυχήματα θα εξακολουθήσουν να συμβαίνουν με τον ίδιο σχεδόν ρυθμό. Η προσέλκυση αυτή του ενδιαφέροντος των εργαζομένων είναι το δυσκολότερο έργο

της πρόληψης ατυχημάτων, ιδιαίτερα δε στην Ελλάδα, όπου το μεγαλύτερο μέρος του εργατικού δυναμικού προέρχεται από γεωργικό ή βιομηχανικό περιβάλλον και όπως είναι φυσικό δεν έχει ακόμη αναπτύξει βιομηχανική συνείδηση. Στον τομέα αυτό μπορούν να γίνουν τα εξής:

α) Τα σεμινάρια εκπαίδευσης για την πρόληψη των ατυχημάτων θα πρέπει να γίνονται κατά τρόπο ευχάριστο, ώστε οι εργαζόμενοι να τα παρακολουθούν πρόθυμα και να διδάσκονται από αυτά.

β) Εκτός από τα σεμινάρια, υπάρχουν και άλλοι τρόποι που μπορούν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των εργαζομένων, όπως:

1. Η τοιχοκόλληση αφισών και συνθημάτων με ενδιαφέροντα θέματα ασφαλείας. Συνήθως, το άγχος της δουλειάς και η βιασύνη δεν επιτρέπουν να παρθούν όλα τα αναγκαία για την πρόληψη του ατυχήματος μέτρα από τον βιοτέχνη και τους εργαζόμενους. Ένα από αυτά είναι και η σήμανση με τα σήματα ασφαλείας. Η πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη σωστή συμπεριφορά των εργαζομένων σε όλες τις θέσεις και τους χώρους εργασίας. Τα σήματα ασφαλείας και υγείας παίζουν σπουδαίο ρόλο για την επίτευξη αυτού του στόχου, αφού με την κατάλληλη χρήση τους προσελκύουν την προσοχή των εργαζομένων, προειδοποιώντας τους για τους υπάρχοντες κινδύνους ή υπενθυμίζοντας τους συγκεκριμένες οδηγίες. Με την κατάλληλη σήμανση μπορούν να μειωθούν δραστικά τα εργατικά ατυχήματα και οι επαγγελματικές ασθένειες, με όλες τις ευμενείς συνέπειες που θα έχει αυτό όχι μόνο για τους εργαζόμενους, αλλά και για την ομαλή λειτουργία και παραγωγικότητα της επιχείρησης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέδωσε μέχρι σήμερα δύο οδηγίες για τη σήμανση ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας με κύριους στόχους:

- Οι πολυάριθμες διαφορές που υφίστανται στον τομέα της σήμανσης ασφαλείας και υγείας μεταξύ των χωρών να μειωθούν σημαντικά και να μην αποτελούν παράγοντες ανασφάλειας κατά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.
- Η χρησιμοποίηση κατά την εργασία εναρμονισμένων σημάτων να οδηγήσει στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων που μπορεί να προέλθουν από τις γλωσσικές και πολιτιστικές διαφορές των εργαζομένων.

- Περισσότερες απαγορευτικές και προειδοποιητικές πινακίδες, καθώς και πινακίδες υποχρεώσεων.
- Εισάγει νέες πινακίδες, που αφορούν το πυροσβεστικό υλικό ή τον εξοπλισμό.
- Καθορίζει ελάχιστες προδιαγραφές σχετικά με:
 - Την επισήμανση δοχείων και σωληνώσεων,
 - Την αναγνώριση και τον εντοπισμό του πυροσβεστικού υλικού,
 - τη σήμανση εμποδίων, επικίνδυνων σημείων και οδών κυκλοφορίας,
 - Τα φωτεινά και ηχητικά σήματα,
 - Την προφορική ανακοίνωση,
 - Τα σήματα με χειρονομίες.

2. Ένας άλλος σημαντικός τρόπος που μπορεί να προσελκύσει το ενδιαφέρον του εργαζόμενου είναι η διανομή δώρων σ' όλους τους εργαζόμενους, όταν ένα εργοστάσιο συμπληρώνει ορισμένες ώρες ή ημέρες εργασίας χωρίς ατύχημα. Το μόνο μειονέκτημα του συστήματος αυτού είναι ο κίνδυνος απόκρυψης τραυματισμών των εργαζομένων, προκειμένου να πάρουν τα δώρα, πράγμα που μπορεί να αντιμετωπισθεί με διοικητικά μέτρα.

3. Οποιαδήποτε άλλη ενέργεια που μπορεί να αυξήσει το ενδιαφέρον των εργαζομένων για την πρόληψη ατυχημάτων, όπως, οι διαγωνισμοί με ερωτηματολόγια για την πρόληψη ατυχημάτων μαζί με το φάκελο μισθοδοσίας, η συμμετοχή των εργαζομένων σε επιτροπές για θέματα ασφάλειας ή σε επισκέψεις ελέγχου των χώρων εργασίας.

7.12. Ελάχιστες προδιαγραφές για τη σήμανση ασφαλείας και υγείας στον τόπο εργασίας

Το Εργατικό Κοινοβούλιο εμμένει στην ανάγκη να ληφθούν υπόψη κατά τη διαδικασία επιλογής του τύπου της σήμανσης οι οπτικές ή ακουστικές μειονεξίες από τις οποίες μπορεί να πάσχουν ορισμένοι εργαζόμενοι. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται η οπτική επικοινωνία είναι σε γενικές γραμμές καταλληλότερη για άτομα με ικανότητα όρασης από ότι τα ακουστικά μηνύματα.

Η ακουστική σήμανση είναι ενδεχομένως αναγκαία προκειμένου να προσελκύσει την προσοχή ενός εργαζομένου λόγω της πλήρους απασχόλησής τους δεν έχει τη δυνατότητα να αντιληφθεί οπτικές πληροφορίες. Σχετιά με τα ακουστικά σήματα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκτιμά ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το ενδεχόμενο μείωσης της ακοής των εργαζομένων σε υψηλότερες συχνότητες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η παρούσα εργασία έχει σκοπό να επιλύσει τα προβλήματα της ασφαλούς εργασίας αν πραγματοποιηθούν οι παρακάτω όροι:

1. Για τη μείωση των εργατικών ατυχημάτων χρειάζεται η συμμετοχή και των τριών εμπλεκόμενων, δηλαδή της Πολιτείας, των εργοδοτών και των εργαζομένων. Η πολιτεία θα καθορίζει το νομοθετικό πλαίσιο για την πρόληψη των ατυχημάτων και θα ελέγχει την εφαρμογή του. Οι εργοδότες θα φέρουν την ευθύνη της οργάνωσης της επιχείρησής τους, όσον αφορά στη διάθεση του απαιτούμενου ανθρώπινου δυναμικού, μέσω και βελτίωσης των χώρων και συνθηκών εργασίας. Οι εργαζόμενοι θα συμμετέχουν στην προσπάθεια μείωσης των ατυχημάτων εφαρμόζοντας τους προβλεπόμενους κανόνες ασφαλείας.
2. Να σχεδιαστεί και να ξεκινήσει ένα μακρόπνοο πρόγραμμα εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και πλατιάς πληροφόρησης και προπαγάνδας για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του κινδύνου. Αυτό θα περιλαμβάνει εισαγωγή στις πολυτεχνικές σχολές μαθημάτων ασφαλείας και υγιεινής της εργασίας. Να οργανωθούν σειρές σεμιναρίων για την επιμόρφωση των τεχνικών στελεχών της βιομηχανίας, αλλά και των απλών εργαζομένων. Να μπου προγράμματα αντίστοιχα στις τεχνικές και επαγγελματικές σχολές όλων των βαθμίδων. Το πνεύμα αυτό της πληροφόρησης και προπαγάνδας να μεταφερθεί συστηματικά στους τόπους εργασίας, όχι μόνο με χιουμοριστικές αφίσες και σηματοδότηση, αλλά και με συγκεκριμένες πληροφορίες. Για να εφαρμοστούν, βέβαια, όλα αυτά τα προγράμματα χρειάζεται να αξιοποιηθεί η διεθνής πείρα, να μεταφερθούν στην Ελλάδα ξένοι ειδικοί, να αξιοποιηθούν οι σχέσεις της Ελλάδας με τους Ευρωπαίους, που έχουν κάνει σοβαρά βήματα σ' αυτόν τον τομέα.
3. Η εφαρμογή μιας νέας πολιτικής για την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας, όπως αυτή που αναφέρθηκε παραπάνω, είναι δυνατόν να συναντήσει πολλές οικονομικές δυσκολίες, που βαραίνουν συνήθως τον κύκλο των εργοδοτών. Εκεί, εντοπίζεται η σίγουρη οικονομική δυσκολία που θα αντιμετωπίσει οποιαδήποτε προσπάθεια αλλαγής στον τομέα της υγιεινής και προστασίας

της εργασίας. Η εξάλειψη αυτής της δυσκολίας είναι ζήτημα των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων. Χρειάζεται αγώνας των ίδιων των εργαζομένων και η κυβέρνηση στο σημείο αυτό θα πρέπει να σταθεί αμέριστος συμπαράστατός τους.

4. Να δημιουργηθεί ένας εθνικός οργανισμός, στην υπηρεσία όλων των εργαζομένων, και όχι μόνο, που να συντονίζει τις ενέργειες των διάσπαρτων φορέων για προστασία της υγείας και ασφάλειας της εργασίας. Το πρώτο βήμα έγινε με την ίδρυση του Ελληνικού Ινστιτούτου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας, το οποίο αναμένεται να συμβάλλει περισσότερο στο μέλλον στο πρόβλημα. Επόμενο, τώρα βήμα είναι να γίνουν και άλλες τέτοιες προσπάθειες.

Με όλες αυτές τις προτάσεις, κατά βάθος, δεν απαιτούνται θαύματα. Απλά, να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο πρόβλημα της υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας. Ίσως, έτσι καταφέρουμε η εργασία να έχει λιγότερο αρνητικές επιδράσεις στο κοινωνικό σύνολο και να συντελεί στην ανάπτυξη προσωπικών εμπειριών και διαπροσωπικών σχέσεων, συνοδευόμενων από προσωπική ικανοποίηση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΑΠΑΝΕΣ ΙΚΑ ΓΙΑ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

ΕΤΗ	Άμεσα ασφαλισμένοι	Ημέρες ανικανότητας	Δαπάνες συντάξεων	Δαπάνη επιδότησης Ε.Α.	Ημέρες δώρου	Σύνολο ημερών (επιδότησης+ δώρου)
1983	1.589.000	803.979	2.965.654.088	831.025.219	53.096	857.075
1984	1.646.000	803.153	3.680.977.264	994.962.256	58.298	861.451
1985	1.683.000	804.279	4.397.308.000	1.255.443.858	58.248	862.527
1986	1.719.000	823.151	4.900.971.000	1.365.518.819	63.986	887.137
1987	1.744.000	791.586	5.508.484.000	1.456.973.013	62.278	853.864
1988	1.766.000	753.388	6.400.000.000	1.438.328.084	56.374	809.735
1989	1.795.000	756.204	6.900.000.000	1.653.138.034	65.537	821.741
1990	1.812.000	746.290	8.200.000.000.	1.956.812.705	57.296	804.216
1991	1.831.000	687.937	9.366.000.000	2.049.670.766	52.557	740.494
1992	1.849.000	669.365	9.317.000.000	2.150.359.940	49.843	719.208
1993	1.861.000	705.214	9570.000.000	2.499.700.000	54.735	759.949
1994	1.874.000	750.000	11.600.000.000	2.664.750.000	47.099	797.099
1995	1.884.000	686.000	12.066.000.000	3.069.750.000	-	-
1996	1.889.000	633.390	11.104.566.000	2.776.427.000	-	-

Εργατικά Ατυχήματα Κατά Προσβληθέν Μέρος Σώματος

Έτος 1994

ΜΕΛΟΣ ΣΩΜΑΤΟΣ	1994	%
Ολόκληρο το σώμα	2.125	9,4
Κοιλία, κοιλιακά όργανα		
Ουροποιητικά όργανα, πνευλική χώρα	35	0,1
Χέρι, καρπός	10.590	47
Πόδι	7.706	34
Απροσδιόριστα	312	1,4
Άγνωστα	8	0,1
ΣΥΝΟΛΟ	22.608	100

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) **Δρ. Οικονομολόγος Αναλυτής Μηνάς**, « ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» Αθήνα 1998.
- 2) **Δρ. Ευάγγελος Ζημάλης**, Ιατρός εργασίας «ΙΑΤΡΙΚΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ», Αθήνα 1993.
- 3) **Π. Αποστολάκης**, «ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗ, ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ», Αθήνα 1994.
- 4) **Δρ. Οικονομολόγος Αναλυτής Μηνάς**, «ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ», Αθήνα 1989 – 1994.
- 5) **Ιορδανίδης Πρόδρομος – Μπέρος Παύλος**, «ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ», Αθήνα, Ίδρυμα Ευγενίδου 1977 – 1994.
- 6) **Ν. Σαραφόπουλος**, «ΟΔΗΓΟΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ», Αθήνα 2000.
- 7) **Εγκυκλοπαίδεια**, Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, Πάπυρος 1997.
- 8) **Ιστοσελίδα Πυροσβεστικού Σώματος Ελλάδος**: <http://www.fireservice.gr>.
- 9) **Δρ. Οικονομολόγος Αναλυτής Μηνάς**, «Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ», Αθήνα 1998.
- 10) **Γ. Σπυρόπουλος**, «ΥΓΕΙΑ, ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ», Αθήνα 2000.
- 11) **Ιστοσελίδα Ελληνικού Ινστιτούτου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας**: <http://www.elinnyae.gr>.